

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ
ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМОВНОМУ
НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ**

Студента(тки) групи МПкит 52-20

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова,

англійська мова

Спеціальності 035 Філологія

Омелянчук Вікторії Олександрівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Любимова Ю. С

Допущена до захисту

«___» _____ 2021 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Любимова Ю. С.
(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	8
1.1. Особливості дослідження категорії прислівника в китайській мові	9
1.2. Поняття прислівника в загальному мовознавстві.....	18
1.3. Кваліфікація категорії прислівника в сучасній китайській мові	27
1.4. Роль функціонального підходу в дослідженні прислівників у китайській мові.....	30
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	36
2.1. Критерії походження й утворення прислівників у сучасній китайській мові	36
2.2. Методологія дослідження прислівників у сучасній китайській мові	43
2.3. Критерії відбору матеріалу для дослідження функціонування прислівників у сучасній китайській мові	47
Висновки до розділу 2.....	49
РОЗДІЛ 3 ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИСЛІВНИКІВ У СУЧАСНОМУ КИТАЙСЬКОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	52
3.1. Класифікація та різновиди прислівників в китайській мові	52
3.2. Функціонування прислівників у сучасній китайській мові	58
3.3. Особливості функціонування прислівників у сучасному китайськомовному науковому дискурсі	65

Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ	
РЕЗЮМЕ	

ВСТУП

Під час вивчення і дослідження граматики будь-якої мови важливим аспектом постає розділ морфології та питання частин мов. Це відіграє важливу роль для осмислення того, як функціонує мова, які закономірності вона має, що певним чином допомагає при вивченні тієї чи іншої мови.

В китайській мові морфологічна система суттєво відрізняється від морфології в інших мовах, зокрема європейських. Китайська мова не підпорядковується чітким правилам та канонам, так як це є притаманним для європейських мов. В свою чергу це викликає цікавість, а інколи і труднощі для тих, хто вивчає китайську мову.

Кажучи про морфологію китайської мови, категорія прислівника, на нашу думку, становить неабиякий інтерес, адже вона відіграє важливу роль для функціонування мови і постає особливим індикатором в багатьох аспектах. Це пояснюється тим, що китайська мова – це мова ізолюючого типу, тобто вона не має словотворчих афіксів для вираження часу, числа, роду тощо. Натомість для вираження цих ознак у китайській мові існують службові слова та деякі мовні категорії, а також важливим є порядок слів у реченні. До таких мовних категорій належить і прислівник китайської мови.

На відміну від інших мов, прислівник китайської мови володіє своїми унікальними ознаками і є значимим індикатором для граматики, включаючи синтаксис, стилістику. Хоч прислівник і є найменш морфологізованою одиницею серед самостійних частин мови через те, що не має чітких морфологічних ознак, існує багато передумов для розгляду та розкриття всього спектру характерних для прислівника ознак, зокрема в науковому дискурсі.

Актуальність дослідження пояснюється зв'язком людської свідомості, мислення, постановки думок з вираженням мовленнєвих повідомлень. Важливим є той фактор, як мислення і сприйняття людини впливає на спосіб і засоби вираження думок, тобто як мислення пов'язане з

мовленням. Беззаперечно, мова – це засіб, провідник менталітету і міркувань людини. Прислівник є одним з інструментів мови для транслювання своїх ідей та намірів, і слугує одним з цікавих й важливих прийомів для реалізації таких намірів. Актуальність спрямована на розкриття особливостей функціонування прислівників у китайській мові, що допоможе краще осягнути закономірності зв'язку між людською постановкою думок і мови. Науковий дискурс – це один із стилів, манер вираження власних міркувань, тому реалізація прислівників у китайськомовному науковому стилі теж має свої особливості.

Метою нашої роботи є дослідити функціонально-семантичні особливості категорії прислівника в сучасному китайськомовному науковому дискурсі.

На основі зазначеної мети перед нами постають такі **завдання**:

- проаналізувати сутність категорії прислівника в сучасній китайській мові;
- висвітлити основні особливості дослідження прислівника в сучасних мовознавчих студіях;
- визначити методологію нашого дослідження;
- розробити класифікацію прислівників у сучасній китайській мові;
- дослідити функціональні й семантичні особливості прислівників в сучасному китайськомовному науковому дискурсі.

Об'єктом дослідження є категорія прислівника в сучасній китайській мові.

Предметом дослідження виступають функціонально-семантичні особливості прислівників у сучасному китайськомовному науковому дискурсі.

Для дослідження категорії прислівника в китайській мові було застосовано такі **методи**:

- для збору інформації та матеріалів, а також отримання висновків на їх основі було застосовано *дедуктивний метод*, який допоміг рухатися від загальних положень до конкретних результатів;

- щоб виокремити характеристики китайських прислівників та з'ясувати їх відмінні риси й особливості, нам знадобились техніки *спостереження та описовий метод*;

- щоб з'ясувати, які значення можуть мати певні прислівники та як розташування прислівників в реченні показує особливості їх функціонування було залучено *структурний метод*;

- розглядаючи варіації та відтінки значень прислівників китайської мови, ми керувалися методом *семантико-стилістичного аналізу*;

- *компонентний аналіз* знадобився при розгляді складових елементів прислівника, виявлення способів їх утворення;

- щоб виділити функції, яких набуває певний прислівник в тій чи іншій мовній ситуації ми скористалися *функціональним методом*, який виявився одним з ключових;

- під час дослідження прислівників на матеріалі текстів наукового стилю ми скористалися прийомом *прагматичного аналізу*, адже ми враховували тип, структуру, прагматику композиції тексту;

- для отримання та формулювання висновків ми застосували *метод узагальнення*.

Матеріали для нашого дослідження обиралися методом суцільної вибірки, а основним матеріалом послуговували три тексти наукового стилю, загальний обсяг яких складає сорок шість сторінок, з яких було проаналізовано сімдесят речень з прикладами вживання прислівників, а загальна кількість досліджуваних прислівників складає тридцять одиниць.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше було досліджено функціональн-семантичні особливості прислівників у сучасному китайськомовному дискурсі.

Висвітлено та сформульовано поняття прислівника в сучасній китайській мові та який статус він має.

Систематизовано класифікацію прислівників в китайській мові, яка розроблялася на основі класифікацій інших вчених, але була доповнена і вважається більш спеціалізованою.

Виявлено критерії утворення прислівників, а саме способи, за допомогою яких формуються прислівники у китайській мові.

Виокремлено функціональні й семантичні особливості прислівників в сучасному китайськомовному науковому дискурсі.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів дослідження при перекладі текстів наукового стилю, у практиці викладання китайської мови як іноземної, для викладання таких практичних мовних дисциплін у закладах вищої освіти як “Теоретична граматики китайської мови”, “Історія китайської мови”, “Теорія та практика перекладу з китайської мови”, а також для подальшого дослідження граматичної структури китайської мови; для укладання граматичних довідників та посібників сучасної китайської мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були висвітлені на Міжнародній науково-практичній конференції “AD ORBEM PER LINGUAS. ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ” 13 – 14 травня 2021 року.

Структура роботи. Робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, резюме, та списків використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА

Найбільш поширеними і необхідними елементами в граматиці кожної мови, на думку деяких вчених, вважаються частини мови. На думку Дж. Грінберга ця система є однією з лінгвістичних універсалій, які притаманні всім мовам світу. Він вважає, що не дивлячись на різноманіття мов, вони всі створювалися відповідно до єдиного зразка (Грінберг, 1970, с. 31).

Частина мови є базовою категорією граматичної системи та невід'ємною складовою граматичного аналізу. Приналежність слова до тієї чи іншої частини мови позначається не тільки в його синтаксичному вживанні і здатності або нездатності до різних видів сполучуваності, а й в його морфологічних властивостях, а саме в словотворенні (Реформатський, 2003, с. 322).

На нашу думку, особливої уваги заслуговує такий розділ китайської граматики, як категорія прислівника. На відміну від прислівників в європейських мовах, китайські прислівники суттєво відрізняються своїми властивостями. Ця категорія увібрала в себе безліч біполярних та спірних нюансів, тому в лінгвістичному колі існує багато протиріч та абсолютно різних думок і теорій стосовно прислівника в китайській мові. Неоднозначна природа прислівника почала відображатися ще з перших його досліджень і триває по цей день. Відкритими залишаються питання: «що таке прислівник в китайській мові?», «який морфологічний статус він має?», «якими функціональними особливостями та специфікою вживання володіє?».

Проте, перш ніж звертатися до граматики, варто звернути увагу, що китайська мова належить до ізолюючого типу за типологічною класифікацією. Поняття «ізолюючий тип» тісно переплітається з поняттям «аналітичний», тобто вони обидва передбачають перевагу службових слів над афіксами і важливу роль порядку слів у реченні.

1.1 Особливості дослідження категорії прислівника в китайській мові

Саме визначення слова «ізолюючий» було запропоновано В. Гумбольдтом, він був одним з перших, хто відмовився від твердження, що китайська мова аморфна. Виділивши чотири ступені розвитку мов, В. Гумбольдт наголосив, що китайській мові притаманний другий ступінь, стверджуючи, що для позначення граматичного значення в цій мові необхідно брати до уваги порядок слів і слова з нестійким конкретний і формальним значенням (Гумбольдт, 2000, с. 343).

Е. Сепір охарактеризував китайську мову як просту чисто-реляційну, стверджуючи, що в ній виражаються тільки поняття основні і чисто-реляційні, і відсутнє вираження понять дериваційних і конкретно-реляційних. Що стосується вираження граматичних понять, китайська мова є «явно ізолюючою», де поняття виражаються тільки позицією в реченні; з точки зору синтезування - як аналітична, "не комбінує понять всередині цілісних слів» (Сепір, 1934, с. 99).

Якщо говорити про китайську мову, то можна стверджувати, що граматику китайської мови – досить молода наука, її основні дослідження припадають на ХХ століття.

Одна із перших граматик китайської мови була видана 1898 року вченим Ма Цзяньчжуном під назвою «Ма ши веньтун» 马氏文通. В своїй роботі дослідник здійснив частиномовний аналіз, в якому виділив 9 категорій слів, серед яких імена (іменники), займенники, дієслова, прикметники, прислівники, прийменники, сполучники, вигуки та службові морфеми. Разом з цим Ма Цзяньчжун поділяє всі слова китайської мови на дві групи: «реальні слова» (实字, 实字), тобто повнозначні частини мови та «порожні слова» (虚字, 虚字), тобто службові частини мови. У період давньокитайської мови прислівник належав до групи повнозначних слів, проте, вживаючись в

одній конкретній конструкції, міг наблизитись до граматичних характеристик службових слів (Акбудак, Вечоринська, 2020, с. 47).

У порівнянні з граматиною «Ма ши веньтун», Ван Лі розподілив усі слова китайської мови на одинадцять класів: іменники, дієслова, прикметники, числівники, лічильні слова, займенники, прислівники, прийменники, сполучники, службові слова і вигуки. В своїй класифікації Ван Лі додав числівники та лічильні слова. Цікавим є той факт, що в своїх наукових працях Ван Лі називає прислівники «напівсамостійними словами» – 半实字 bànshízì, хоча він і відносить їх до класу службових слів (Беляєва, 2016, с. 347-348). При цьому вчений поділив прислівники на ті, які виражають можливість і ті, які виражають необхідність (модальні) та наголосив, що прислівники також відповідають за когезію у реченні.

Китайський вчений Лі Цзіньсі під час систематизації слів китайської мови виділив три лексико-граматичні групи: перша позначає предмети і охоплює іменники і займенники; друга зображує дію і включає дієслова та предикати; третя ж група демонструє ознаки, і до цієї групи вчений відніс прикметники і прислівники. До категорії прислівників увійшли прислівники часу (已经 yǐjīng, 现在 xiànzài, 常常 chángcháng, 完 wán, 过 guò), прислівники місця (东 dōng, 北 běi, 上 shàng, 下 xià, 前头 qiántou, 外面 wàimiàn), якісні прислівники, а саме виду і стану (的确 díquè, 果然 guǒrán, 当然 dāngrán, 也罢 yěbà), кількісні прислівники (又 yòu, 再 zài, 最 zuì, 都 dōu, 一次 yīcì), заперечні (不 bù, 没有 méiyǒu, 莫 mò) та питальні (难道 nándào, 莫不是 mòbùshì) (Лі Цзіньсі, 1955, с. 22). Мовознавець наголошує, ад'єктивне означення граматично тяжіє до прикметника як частини мови. Так само й такі частини мови як іменники, займенники та дієслова, функціонуючи в якості означення перетворюються в прикметники. Адвербіальне ж означення належить до лексико-семантичної бази прислівника. Звідси й дієслово з функцією придієслівного означення перетворюється в прислівник, іменнику

ж для набуття такої властивості обов'язковою умовою є поєднання з прийменником дієслівного походження.

Чжао Юаньжень в свою чергу створив свою класифікацію частин мови, в якій виділив аж п'ятнадцять груп, до яких належали іменники, власні імена, слова із значенням місця, слова з значенням часу, рахункові комплекси, визначення, рахункові слова, слова з просторовим значенням, займенники, дієслова, прикметники, прийменники, прислівники, сполучники, службові слова.

Разом з історією змінювалися і особливості функціонування китайської мови. Деякі прислівники виходили з ужитку, а нові з'являлися. Наприклад, у текстах періоду Юань-Мін налічувалась низка прислівників, деякі з них не збереглися в сучасній китайській мові, а деякі суттєво змінили свої характеристики. Для прикладу, певні прислівники могли виконували кілька різних функцій: в одному випадку вживатися в питальному реченні, підсилюючи питальну функцію, а в іншому – використовуватися в наказовому реченні.

З'ясовуючи особливості давньокитайської мови, С. Є. Яхонтов стверджував, що на відміну від інших груп слів прислівники можуть займати в реченні тільки одну позицію: вони розміщуються між підметом і присудком (точніше між групою підмета і групою присудка). Прислівник не є означенням до дієслова, тому що безліч прислівників можуть стояти не тільки перед дієсловом, але й перед присудками зі зв'язками. До прислівників давньокитайської мови входили такі, як 亦 *yì* – *також*, 又 *yòu* – *крім того*, 果 *guǒ* – *насправді*, 固 *gù* – *звичайно* (Яхонтов, 1965, с. 57). Крім того, вчений вказав, що в давньокитайській мові спочатку не було прислівників, які вказують ступінь. Натомість, щоб підкреслити високу ступінь ознаки використовувалися прикметники, які виконували функцію означення для інших прикметників чи дієслів. В цілому кількість прислівників в давньокитайській мові була обмеженою.

Опис структури китайської мови і закономірності функціонування граматики тісно пов'язані з класифікацією лексичних одиниць на розряди, групи чи класи. На думку О. О. Драгунова сам по собі лексичний запас все-таки не створює мову, а слугує «будівельним матеріалом», і для того, щоб збудувати будівлю крім будівельних матеріалів треба знати техніку будівництва, його закономірності. Так само і з мовою: лексична складова мови набуває сенсу тільки тоді, коли вона підпорядкована граматиці, яка визначає правила зміни слів, будує зв'язки між словами в реченні, і тому в мові з'являється смислове навантаження та лаконічність (Драгунов, 1952, с. 7).

Через те, що слова в китайській мові не мають чітких зовнішніх, морфологічних ознак, за якими можна було б створити чітку класифікацію, О. О. Драгунов виділяє інші критерії, щоб розмежувати ту чи ту частину мови (лексико-граматичну категорію). Серед таких він виділяє:

- можливість і особливості певного розряду слів виступати в якості члена речення;
- здатність поєднуватися з іншими групами слів і формальними елементами.

За цим принципом вчений упорядковує систему частин мови, в якій іменники і числівники об'єднуються в одну категорію – імена, де числівники мають низку спільних ознак з іменниками; дієслова і прикметники утворюють розряд предикатів, оскільки самотійно можуть виконувати роль присудка в реченні. Існує в цій системі також розряд слів-замінників, куди належать займенники і замітники предикатів. Прислівник же вчений розташовує окремо в цій морфологічній системі. О. О. Драгунов зазначає, що основна граматична ознака прислівника в китайській мові полягає в тому, що функції прислівника здебільшого обмежені одним членом речення – обставиною, тобто він виступає означенням до присудка або до речення в цілому. Поряд з категорією прислівників дослідник також ставить прислівникові іменники, які мають певні спільні ознаки з цією категорією,

але не ототожнює їх повністю з прислівниками через ряд відмінних рис (Драгунов, 1952, с. 12, с. 205).

Отже, О. О. Драгунов вважає, що будь-яка мова повинна упорядковуватися певним правилам, тобто граматиці, оскільки тільки так вона може функціювати, і виділення частин мови – це один з елементів такої підпорядкованості. В. А. Курдюмов підкреслює, що в багатьох мовах розмежування частин мови зазвичай здійснюється за трьома критеріями: морфологічний, лексико-семантичний та синтаксичний. Морфологічний аспект означає, що приналежність слова до певної частини мови розпізнається за чітко вираженими ознаками, як, частіше всього, афіксацією. Морфологічна складова часто закріплена за словом, наприклад, слово з афіксальним комплексом -ать, -еть в російській мові найімовірніше є дієсловом. На рівні слова закріплюється також парадигма словозміни, наприклад система відмінків. Такий морфологічний аспект в китайській мові зустрічається рідко. Лексико-семантичний аспект вказує, що приналежність слова до певного розряду лежить в основі його семантики, тобто сенсу. Але і цей спосіб не завжди може слугувати надійним інструментом, адже семантика більшості слів багатополярна, що ускладнює процес класифікації. Найважливішим для китайської мови вважається синтаксичний критерій, тому що значення мовної одиниці в певному контексті розпізнається тільки за відносною синтаксичною позицією. Переконавання, що в позиції підмета чи додатка ймовірніше буде стояти іменник, а в позиції означення – прикметник залишається актуальним (Курдюмов, 2005, с. 163-168) .

Деякі вчені проводять паралель між класичною системою частин китайської мови, де всі слова діляться на два класи (虚字 xūzì – службове слово і 实字 – shízì – знаменне слово) з класифікацією Ч. К. Фріза, в якій він розподілив всі лексичні одиниці англійської мови також на дві групи: першу він назвав «content word», тобто, «значиме слово», а інша має назву «functional word», тобто, «функціональне слово». Але ця паралель підлягає

сумнівам, які з'являються саме через категорію прислівника. В англійській мові він належить до групи «content word», тобто повнозначних слів, оскільки прислівники англійської мови походять від прикметників (Беляєва, 2016, с. 347). У китайській мові заперечується походження прислівників від прикметників і, найголовніше, остаточний статус прислівника в китайській мові ніколи не був визначений, тому якщо віднести цю категорію до знаменних слів, то ототожнення класичної класифікації в китайській мові та класифікації Ч. К. Фріза цілком логічне. Проте, якщо прислівник не належить до групи повнозначних слів, то таке порівняння підлягає сумнівам.

Деякі ж вчені мають зовсім інший підхід до виділення частин мови в китайській. Так, наприклад, основною особливістю такого підходу дослідника Гао Мінкай є пряма апеляція до такого явища, притаманному китайській мові, як асиметрія між лексико-семантичними і функціонально-синтаксичними категоріями. Сам факт існування такого феномену створює підстави, на думку вченого, стверджувати про відсутність частин мови в китайській. «Якщо ми говоримо, що певне слово має чи не має частиномовну приналежність, то тим самим відповідаємо на питання, має чи не має це слово конкретну сферу позначення, тобто чи воно позначає тільки предмет, ознаку чи тільки дію. Тільки тоді ми можемо говорити, що це слово є іменником, дієсловом, прикметником тощо. Але якщо одне слово може позначати і предмет, і дію, і ознаку, то воно не має чіткого частиномовного статусу» (Гао Мінкай, 1957, с. 81). Таким чином, деякі вчені наголошують на недоцільності виокремлення морфологічних меж в китайській мові.

Інша група мовознавців схиляється до класифікації частин мови в китайській, враховуючи синтаксичний аспект. Ху Фу і Вень Лянь наголошували: «між аналізом речення, зокрема членів речення і виділенням частин мови існує тісний зв'язок, члени речення потребують певний будівельний матеріал, а саме лексико-семантичні категорії або частини мови як основу для свого існування (Ху Фу, Вень Лянь, 1955, с. 74). В. А. Курдюмов визначає частини мови як морфологічні категорії слів, які

характеризуються вільним синтаксичним вживанням. Він зазначає: «для того, щоб змінити приналежність будь-якого китайського слова до того чи іншого розряду слів, достатньо розмістити його в іншу синтаксичну позицію, не змінюючи його». Також мовознавець підсумовує: «Слово рухоме. Воно подорожує. В кінцевому результаті морфологічна приналежність визначається його вживанням, синтаксичною позицією» (Курдюмов 1999 с. 128,132).

Чжу Десі розмістив прислівник у категорії службових слів, створивши класифікацію частин мови на основі граматичних функцій слова, тобто здатністю поєднуватися з іншими словами та функціями в реченні. Повнозначні слова він розподілив на категорію імені, куди увійшли іменники, слова зі значенням місця, часу, числівники, вимірювальні слова, займенники) та категорію предиката, яка включає дієслово, прикметник, слова-замінники предиката. Прислівник же був поставлений на ряду з прийменниками, сполучниками, модальними частками, вигуками в розряді службових слів (Чжу Десі, 1982, с. 40).

Слід взяти до уваги цікаву, на нашу думку, теорію В. А. Курдюмова про частини мови як «маршрути, діапазони, позиції». Зазвичай лексичні одиниці в китайській мові не мають чітких морфологічних меж, більшість з них мають властивість вживатися в кількох типових значеннях, пов'язаних між собою. Якщо певне слово не переміщається впевнено між різними частиномовними категоріями, то воно принаймні коливається в цих межах. Так, наприклад, деякі слова в китайській мові можуть варіюватися між дієсловом, що позначає процес та абстрактним іменником (建设 jiànshè – будувати/建设 jiànshè – будівництво), або між якісним прикметником та іменником, яке містить в собі цю якість (安全 ānquán – безпечний/安全 ānquán – безпека). Такі коливання В. А. Курдюмов називає «діапазоном» лексичної одиниці. За умови, коли певне слово виходить за межі такого «діапазону», то таке слово, на думку мовознавця, рухається за «маршрутом». Будь-який

«діапазон» є відносно стабільною частиною можливого «маршруту». Під поняттям «позиція» вчений має на увазі конкретне вживання слова (Курдюмов, 2005, с. 182).

Таким чином, поняття «маршрут» вказує на можливе переміщення слова по різних морфологічних позиціях в межах стійкого нормативного діапазону. «Діапазон» – це стійка сукупність поєднаних позицій, в межах яких можуть варіюватися морфологічні значення слова в межах установленої функціонально-стильової норми. Морфологічна «позиція» позначає частину мови.

В межах цієї теорії В. А. Курдюмов з'ясовує, що прислівник може функціонувати в діапазоні «якісний прикметник - прислівник», наприклад, 容易 *róngyì* – *простий*/容易 *róngyì* – *просто*, а також в діапазоні «прислівник - прикметник», наприклад, 必然 *bìrán* – *неминуче*/必然 *bìrán* – *безумовний*. Також було помічено властивість прислівника існувати в діапазоні «дієслово-прислівник» (Курдюмов, 2005, с. 184-185) .

В процесі виокремлення частин мови в китайській мові Н. В. Солнцева і В. М. Солнцев керувалися двома аспектами – морфологічним, а саме структурою слова, і синтаксичним, тобто функціями, які виконує певне слово в реченні. Вчені також підкреслювали, що система частин мови в китайській відмінна від інших мов і має свою специфіку та особливості. Н. В. Солнцева і В. М. Солнцев поділили слова китайської мови на три категорії: самостійні, службові, та ті, які поєднують функції самостійних і службових. Прислівник був розміщений в категорії самостійних частин мови, в підкатегорії слів, які поєднують характеристики різних класів (Солнцева, Солнцев, 1979, с. 128-129). Таким чином, прислівник китайської мови, на думку вчених, відноситься до особливого розряду слів через здатність поєднувати в собі функції різних класів слів.

А. І. Іванов та Є. Д. Поліванов стверджують, що прислівникові значення в китайській мові виражаються або словами, які можна

охарактеризувати як «власне прислівники», тобто слова, які не вживаються з іншими значеннями, або ж словами, які перекладаються як прислівники тільки завдяки своєму положенню в реченні. За значенням же слова, які мають або здатні мати прислівникове значення діляться на прислівники місця, часу і способу дії (Іванов, Поліванов, 2003, с. 86). До розрядку «власне прислівники» мовознавці віднесли такі прислівники, як 怎 zěn – як, 再 zài – знову, 又 yòu – знову, 马上 mǎshàng – негайно, 自然 zìrán – звичайно, 偶然 ǒurán – випадково, 已经 yǐjīng – вже тощо, які в розмовній мові мають тільки значення прислівників і в інших значеннях не вживаються.

В китайській мові більшість слів можуть виконувати декілька функцій, притаманних різним частинам мови. Так, наприклад, одне слово може виступати в якості іменника та виконувати функцію суб'єкта в одному контексті, та реалізовуватися як предикат в іншій комунікативній ситуації, або ж взагалі набувати функції означення, як це може слово 控制 kòngzhì, яке має такі значення: 1) *контролювати*, 2) *контроль/обмеження* і 3) *контрольний/перевірочний*. Ця специфіка лексичних одиниць китайської мови стосується і прислівників. Деякі слова можуть функціювати і як означення і як обставина в різних контекстах. До того ж, обставинна функція може здійснюватися й без спеціальних засобів, як частки 地 de. Наприклад, словосполучення 快走 kuàizǒu перекладаємо *швидко йти*, тобто 快 kuài відіграє роль обставини, а в словосполученні 快车 kuàichē 快 kuài виконує означальну функцію. Така неоднозначна природа слів нашоєвує на думку «відсутності граматичних категорій та класів слів у китайській мові» (Масперо, 1934).

С. А. Колодко також зазначає, що через приналежність одного слова до різних категорій та здатності виконувати різні функції виникає проблема: як же визначати приналежність слова до тієї чи іншої категорії? На думку вченого, єдиним фактором для морфологічного розмежування в таких випадках може слугувати синтаксична складова. Це також стосується і

прислівника. Аналізуючи природу прислівника С. А. Колодко робить такі висновки:

- прислівники китайської мови – це клас відносно однорідних одиниць, які виконують у реченні певні граматичні функції та характеризуються певними граматичними властивостями і сполучуваністю з іншими одиницями мови;

- різні граматичні функції прислівників у китайському реченні не завжди реалізуються за допомогою спеціальних засобів (службових морфем);

- приналежність прислівника до морфологічної категорії визначається синтаксичними зв'язками з іншими повнозначними словами (Колодко, 2008, с. 19).

Таким чином, прислівник в китайській мові – це унікальна за своїми властивостями і ознаками категорія, і саме завдяки цим ознакам немає визначеності серед вчених щодо ідентифікації прислівника. Аби визначитися з цим питанням більшість вчених послуговуються морфологічними ознаками та синтаксичними зв'язками.

1.2 Поняття прислівника в загальному мовознавстві

Щоб краще розібратися з таким поняттям, як прислівник, пропонуємо розглянути також, що таке прислівник в загальному мовознавстві та які особливості він має.

Ця частина мови досліджувалася ще давньогрецькими і давньоримськими вченими. Аналіз мовних одиниць та їх систематизацію вперше здійснювали Платон і Аристотель (V – IV ст. до н. е.). В процесі частиномовної категоризації першочерговим аспектом вони вважали семантичну складову.

Діонісій Франкійський, представник Александрійської школи, охарактеризував прислівник як незмінна частина мови, що стоїть при дієслові, описує його (Грачова, 2015, с. 72). Тобто вчений наголошував про

тісний зв'язок прислівника з дієсловом. Аполлоній Діскол визначав прислівник як «незмінне слово, яке загалом чи частково виражає доповнення до дієслова, без яких воно не утворює повного значення» (Полюга, 2011, с. 119). Отже, граматик також стверджує, що прислівник – це слово при дієслові, яке може стояти в пре- чи постпозиції.

Слід зазначити, що прислівник, як невід'ємний елемент, у восьмикомпонентній системі частин мови, серед яких було також виділено ім'я, дієслово, дієприкметник, артикль, займенник, прийменник і сполучник, набув статусу семантично специфічної лексико-граматичної категорії, яку представляють структурно незмінювані прості і складені лексемні форми.

Неабияке значення для розвитку досліджень прислівника стала праця «Граматика слов'янська» (1619 р) Мелетія Смотрицького. Досліджуючи та аналізуючи цю частину мови, він створив семантичну класифікацію прислівників за їх значенням та поділив їх на розряди, групи й підгрупи. М. Смотрицький вперше ідентифікував дієприслівники як адвербіалізовані дієприкметники, беручи до уваги їх невідмінюваність і ставлячи акцент на логіко-синтаксичних ознаках (Чапля, 1960, с. 12).

В українській мові існують два основні протилежні погляди щодо прислівника. Одна група лінгвістів, до яких можна віднести таких, як М. Я. Плющ, М. А. Жовтобрюх, А. В. Майборода, В. В. Німчук, І. К. Чапля розглядають прислівник як окрему незмінну повнозначну частину мови серед інших самостійних частин мови із загальним категорійним значенням непроцесуальної ознаки дії або стану, іншої непроцесуальної ознаки або предмета (Бойко, Давиденко, 2017, с. 187). Ці лінгвісти у своїх дослідженнях аналізували морфологічні ознаки прислівників, відстежували різноманітні процеси, пов'язані з їх утворенням, тобто таким явищем, як адвербіалізація, що означає перехід слів якої-небудь граматичної категорії в прислівники (Словник української мови, 1970-1980, с. 19), а також вивчали різні характеристики прислівників, зокрема семантико-синтаксичні. Вони дійшли висновку, що прислівники – це незмінні слова, якщо не враховувати зміну

словоформ за ступенем порівняння, що властиво прислівникам із суфіксами -о, -е; прислівники не наділені граматичними категоріями так, як інші повнозначні частини мови; також враховують лексичну співвідносність з іншими змінними частинами мови (із прийменниками або без них).

Інші ж граматисти, такі як І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. В. Висоцький впевнені, що прислівник – це самостійна, але абсолютно периферійна частина мови, і її категоріальна приналежність базується на інших повнозначних частинах мови, їй характерна морфологічна невизначеність та незмінність. Периферія прислівника характеризується різним ступенем нейтралізації вихідних іменникових, дієслівних і прикметникових ознак (Висоцький, 2013, с. 21). Він не має власного специфічного лексичного значення, а «вживається для вираження ознаки іншої ознаки - динамічної дієслівної та статичної прикметникової» (Вихованець, 2004, с. 298).

І. Р. Вихованець та К. Г. Городенська визначають також прислівники як аналітичні дієслова: «Цей статус підтверджує семантика предикативних слів, властиві їм морфологічні категорії, виконувана в реченні синтаксична функція, а також їхні семантико-синтаксичні особливості» (Вихованець, Городенська, 2004, с. 294).

М. В. Леонова також вважає, що прислівники не мають свого лексичного значення, а опираються на значення тих слів, від яких походять, тобто своє значення формують на основі іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, і цим самим пояснюється їхня периферійна позиція в складі речення. Лексичне значення слів, від яких утворюються прислівники, в новій функції лексеми узагальнюється у значення ознаки іншої ознаки. А синтаксичні й морфологічні ознаки їх при цьому нейтралізуються, кінцева релятивна морфема перетворюється в нульову, внаслідок чого слово-прислівник не змінює своєї форми (є формально незмінним) і вступає в інший тип зв'язку із словами речення: не пов'язується з ними, а лише прилягає (Леонова, 1983, с. 245).

В. О. Горпинич для класифікації прислівника використав таке поняття як «станівник» і наголошує, що «категоріальне значення непроцесуального стану станівник виражає за допомогою нульової парадигми, чим протиставляється іменнику, прикметнику та дієслову і зближується з прислівником. Невідмінюваність - це його морфологічна ознака» (Горпинич, 2004, с. 237).

І. М. Уздиган намагався якомога ширше розглянути прислівник та його статус, з точки зору різних аспектів. На його думку: «Тільки синтаксична функція, не підкріплена класифікаційними ознаками іншої природи, зокрема морфологічними, не створює достатніх підстав для виділення в системі повнозначних частин мови категорії стану. Існує більше підстав уважати такі функціональні різновиди слів відповідно прислівниками» (Сучасна українська літературна мова, 2002, с. 405).

Цікавим також є опис прислівників, викладений в академічній праці «Сучасна українська літературна мова. Морфологія», а саме: «Прислівники найчастіше вживаються для вираження статичної ознаки іншої ознаки — динамічної, тобто виступають у ролі придієслівного означення. Проте це не виключає можливості вживання прислівників також у значенні присудків та модальних слів, не пов'язаних синтаксичними зв'язками з жодним із членів речення» (Сучасна українська літературна мова: Морфологія, 1969, с. 430).

У середині XIX століття деякі вчені визначають прислівник як синтаксичну категорію. Наприклад, О. О. Потебня акцентує увагу на синтаксичній інтерпретації прислівника, розглядає його як неузгоджену «ознаку ознаки» і встановив «особливу його форму, властиву обставинним словам», та розташував прислівник у систему основних самостійних частин мови (Потебня, 1958,).

Деякі ж філологи не надають ніякого частиномовного статусу прислівнику. К. С. Аксаков наголошує, що «прислівник не є частиною мови. Частина мови – те, що отримало в слові особливу форму, особливий відділ; прислівник своєї особливої форми не має. Він виражає відношення, він уже є

синтаксичним явищем» (Аксаков, 2010, с. 45). На його думку, у ролі прислівника можуть виступати різні частини мови, у різних відношеннях, вживаннях.

Російський вчений М. В. Ломоносов мав свою інтерпретацію щодо прислівника. Він вважав, що так само, як іменник виражає ім'я, дієслово – дію, прислівник описує обставини. Він розділив прислівники на 16 розрядів, зробивши це на основі семантики (Горпинич, 2004, с. 236). Натомість А. О. Барсов визначив, що прислівник – це незмінювана частина мови, яка, головним чином, належить до дієслова. Він виділив 35 розрядів прислівників на синтаксичному підґрунті, а саме на основі сполучення (Барсов, 1981, с. 148).

Російський філолог О. О. Шахматов розглядав прислівник к розширене поняття і підкреслює, що прислівник займає центральне положення в системі частин мови. Він стверджував: «Прислівник може бути визначено насамперед як абстрактна назва ознаки та відношення в їх поєднанні з іншими ознаками. Звідси тісний зв'язок прислівника з іншими частинами мови, перехід їх у прислівники, їхня адвербіалізація» (Пешковський, 2001, с. 94).

Ідеї про прислівник як синтаксичної категорії притримувався також дослідник А. П. Ріфтин. Він зазначив, що «спочатку дія та стан, які виражено в дієслові, не мислилися абстрактно, але завжди включали в себе певну характеристику, виступаючи з цією характеристикою як одне поняття. Те що у нас тепер виражено прислівником, входило як складова частина у семантику самої дії або стану. Але потім, «характеристика дії або стану виділяється з семантики дієслова та виражається особливим словом» (Ріфтин, 1940, с. 52). Категорія дієслова може наділятися багатьма характеристиками, і тому виникає прислівник як синтаксична категорія. Прислівники, на його думку, - це морфологічно не оформлені придієслівні частки з просторовим значенням, що конкретизують дію дієслова.

Російський академік В. В. Виноградов, врахувавши безліч досліджень і точок зору щодо категорії прислівника, зробив висновок, що прислівники – це граматична категорія слів, «що не відмінюються, не узгоджуються, прилягають до дієслова, іменника, прикметника або іншого прислівника, «категорії стану»; їх основна синтаксична функція – якісне означення або обставинне відношення» (Виноградов, 1986, с. 273).

Італійські лінгвісти Мауріціо Дардане і П'єтро Тріфоне також досліджували прислівник і наголошували, що окреслити рамки цієї категорії дуже складно, адже вона увібрала форми різного походження з різними функціями. Тому прислівник варто розглядати комплексно, враховуючи всі його особливості. А ці його особливості не визначають єдиний конкретний статус прислівника. В цьому і полягає складність.

Деякі філологи проводять паралель між прислівником і прикметником, та припускають, що ці категорії пов'язані між собою, або, принаймні, мають певні спільні риси. Прислівник відповідає за відображення відношень двох ознакових слів, серед яких атрибутивні, просторові, часові та інші відношення. Прислівник постає як ознака предиката або атрибута певного предмета. Так С. Я. Єрмоленко звертає увагу на спільні ономазіологічні риси прикметника і прислівника: «Особливість прислівника як ознаки полягає в тому, що він формально стосується дієслівної ознаки, а семантично характеризує, називає ознаку особи» (Єрмоленко, 1981, с. 19).

Англійські граматисти Елейн Волкер і Стів Елсворс в свою чергу зобразили диференційні ознаки адвербативної категорії, а саме прислівників і «прислівникових фраз», надали характеристики щодо класифікації цієї частини мови, особливості її розташування у реченні та описали специфіку функціонування ступенів порівняння. Систематизуючи категорію адвербатива, в своїх працях граматисти окрім класичних прислівникових розрядів, таких як якісні, темпоральні, ступеневі, локативні виділили також частотні і фразові прислівники (Елейн Волкер, Стів Елсворс, 2000, с. 20).

Американський мовознавець Роберт Лундквіст Чапман з метою з'ясування категоріальної приналежності та наукового тлумачення поняття «адвербатив» запропонував дві протилежні позиції щодо висвітлення категорії прислівника. Звертаючи увагу на класичний підхід, ця частина мови наближається до свого етимологічного попередника, тобто до поняття *adverbium*, слова, яке в поєднанні з іншими категоріями виконує роль його семантичного модифікатора, деталізуючи час, місце, умови, спосіб, ступінь. Дослідник також наголосив на труднощах щодо ідентифікації прислівника та важливості подальшого дослідження цієї категорії і розробки нових методів цього дослідження (Роберт Лундквіст Чапман, 1973, с.194).

Одна зі спроб з'ясувати поняття і статус адвербативної категорії була здійснена в статті до Італійського лінгвістичного журналу вченими Норбертом Корвером і Денісом Дельфітто. Звернувши увагу на неоднозначний характер таких понять, як «прислівник» і «адвербативна функція», вчені наголосили на другорядності досліджень тематики прислівника у лінгвістиці. Лінгвісти підкреслили, що конкретизувати визначення і статус прислівника дуже складно, що пояснюється його багатополлярною природою і розбіжністю в поглядах різних дослідників щодо граматичного, синтаксичного, семантичного тощо аспектів дослідження прислівника. Також вчені наголосили на застарілості традиційного підходу до вивчення цієї категорії, натомість вказують, що прислівник не обмежується функцією модифікатора до предиката (Норберт Корвер і Деніс Дельфітто, 2000, с. 3-11).

Цікавим дослідженням особливостей природи прислівника є також праця Майлінди Нухіу, яка розглядала цю категорію в порівняльному контексті двох мов – англійської та албанської. Взнявши до уваги праці інших вчених, дослідниця виділила функціональні особливості прислівника в англійській мові на основі морфологічного аспекту. Серед основних відмінних рис прислівника Майлінда Нухіу виокремила:

- здатність адвербатива поєднуватися з іншими лексико-граматичними категоріями, такими, як дієслово, прикметник, інший прислівник тощо;
- переважне функціонування суфікса -ly у процесі деривації;
- відсутність тенденції до трансформацій прислівника (Майлінда Нухіу, 2014, с. 98-102).

Що стосується класифікації категорії прислівника, Майлінда Нухіу розподілила прислівники за різними критеріями, такими як семантичний, структурний і позиційний, тому класифікацій відповідно три. За семантичним підходом прислівники поділяються на категорії місця, часу, умови, способу, якості, рівня тощо. Структурний підхід виділяє прості, складені та дериваційні адвербативи. А позиційний підхід, який розмежовує прислівники за їхнім функціонуванням у реченні репрезентує прості і сполучувані прислівники (Майлінда Нухіу, 2014, с. 99).

А. В. Грачова у своїй статті демонструє бачення деяких італійських вчених щодо поняття і статусу прислівника. Так, Джованні Герардіні вважає, що термін «прислівник» означає незмінна частина мови, що може приєднуватися до дієслова, прикметника, іншого прислівника, а також деяких прийменникових і прислівникових конструкцій «з метою додавання нових ідей або обставин до тих, які названі частини мови покликані позначати або для того, щоб збільшувати, зменшувати, змінювати ті ж самі ідеї та обставини» (Грачова, 2015, с. 74).

А. В. Грачова також згадує в своїй статті й Джованні Парато, який стверджує, що «прислівник змінює дієслово або прикметник, до якого приєднується, збільшуючи, послаблюючи або руйнуючи його значення, чи позначає його за допомогою обставини місця, часу, способу». А Леопольдо Родіно вважає, що основною функцією прислівника є вплив на прикметник, дієслово, дієприкметник або інший прислівник і передача різних обставин (місця, часу, якості або кількості) (Грачова, 2015, с. 74).

Заслуговує уваги й інтерпретація категорії прислівника авторів англomовної теоретичної розвідки П. Рамат і Д. Рікка, які висвітлили

категоріальні ознаки прислівника з точки зору формальних, функціональних і синтаксичних основах. Наприклад, за першим критерієм адвербатив був визначений як «незмінювана і синтаксично необов'язкова лексема», а визначаючим фактором встановлено семантична модифікація (Рамат, Рікка, 1994, с. 290).

З точки зору когнітивної лінгвістики, при визначенні лінгвістичних категорій основна роль належить семантичній складовій, яка відображає концептуальну суть одиниць, що підлягають категоризації. Так, представник дослідження когнітивної семантики Р. Ленекер стверджує: «базові граматичні категорії, такі як іменник, дієслово, прикметник і прислівник можуть бути визначені семантично. Вони мають семантичний і фонологічний полюси, перший з яких і визначає категоріальні ознаки. Усі члени категоріального класу мають спільні семантичні ознаки, а їх семантичні полюси входять до складу однієї абстрактної концептуальної схеми, яка дає змогу формалізувати категорії». Наприклад, іменник, згідно з цією теорією, уособлює символічне явище, яке за своєю семантикою відображає концептуальну схему «Thing/Річ», дієслово в свою чергу демонструє схему «Process/Процес», а прикметники і прислівники позначають позачасові відносини. (Ленекер, 1987, с. 189).

Деякі вчені через незмінюваність, тобто морфологічну спрощеність прислівника, віднесли його до категорії службових частин мови, зокрема групи «часток». Ф. Міклошич вважає, що ці «частки» поділяються на «прислівники» (adverbial) і «сполучники» (conjunctionen), а «прийменники» (praepositionen) вчений вважав особливим типом прислівників (eine eigene art adverbial) (Висоцький, 2009, с. 187).

Заслуговує уваги також комбінована морфологічно-синтаксична адвербативна класифікаційна схема, створена мовознавцем М. Понца. Відповідно до запропонованої ним ідеї, систематизовані за формальним критерієм прислівники мають бути розміщені в межах «конкретної» (фактично неподільної), «складної» (до якої належать флексійні й

сполучникові слова), «рішучої» (охоплює іменник в поєднанні з прийменником) групи (Грачова, 2017, с. 44).

Досить нетрадиційним можна вважати науковий підхід до визначення поняття прислівника вченого Ч. Ліона. Ретельно підкреслюючи гетерогенність цієї категорії в мовній системі, дослідник проаналізував функціональні особливості адвербатива і дійшов висновку, що він виконує роль «сховища для всіх безладних, важко класифікованих, незатребуваних слів» (Ліон, 1968, с. 66). Керуючись працями своїх колег, Ч. Ліон стверджує, що при визначенні граматичної приналежності окремого слова єдиним підґрунтям для визначення прислівника є однозначна неможливість приналежності певної лексеми до іншої частини мови. Підставою для цього, на думку вченого, є такі властивості, як різні дериваційні процеси, внаслідок яких утворюються нові прислівники, можливість утворення ступенів порівняння та аспект семантичного розподілу на класи (часу, місця, способу тощо).

1.3 Кваліфікація категорії прислівника в сучасній китайській мові

В. І. Горелов відніс прислівник до розряду повнозначних слів. Дослідник наголошував, що прислівник (副词 fùcí) – це частина мови, що позначає ознаку дії або ознаку якості, а також ступінь ознаки. Крім цього прислівник може вказувати на місце та час відтворення дії або прояв якості. Позначаючи ознаку дії або якості, а також ступінь ознаки, прислівник постає в якості обставини в реченні. Демонструючи відносну ознаку предмета, прислівник відіграє роль означення в реченні (Горелов, 1989, с. 36-37). Автор також згадує таке поняття як «іменні прислівники» – група слів, які увібрали в себе ознаки як іменника, так і прислівника.

Чжао Юньпін визначив прислівник китайської мови як частину мови з граматичним категоріальним значенням, що виражає ознаку дії, стану чи іншу ознаку. Вчений також уточнює, що прислівники примикають до дієслів,

прикметників, інших прислівників, а також особливої категорії слів, які позначають стан, в реченні зазвичай виступають обставиною. Прислівники визначені як незмінні слова: вони не змінюються у часі, числі, роді та структурі. Єдина граматична ознака, якою наділені прислівники – це можливість змінювати ступінь порівняння (Чжао Юньпін, 2003, с. 123).

А. А. Шахаєва та М. Ю. Донкодова ідентифікують прислівники китайської мови як слова, які стоять перед дієсловами і прикметниками в якості означуваних слів. Дослідниці розподілили прислівники на 7 розрядів, серед яких прислівники часу, прислівники розмежування і узагальнення, прислівники ступеню, повторюваності, ствердження й заперечення, способу дії та модальні. В процесі створення класифікації А. А. Шахаєва та М. Ю. Донкодова підкреслили, що деякі прислівники можуть мати декілька значень, а й тому належати до кількох розрядів (Шахаєва, Донкодова, 2016, с. 47).

О. С. Литвинцев відносить прислівники китайської мови до групи повнозначних частин мови і ідентифікує прислівник як слова, які позначають ознаку дії, стану, якості чи властивості предмета, прислівники відповідають на питання «як?» і зазвичай займають місце перед присудком в якості слів, які позначають час, повторюваність, сферу, ступінь, якість, характер, стан або спосіб дії (Литвинцев, 2018, с. 54). Серед прислівників в китайській мові дослідник виділяє прислівники часу (已经 yǐjīng – *вже*, 曾经 céngjīng – *колись*, 早已 zǎoyǐ – *в минулому*, 刚 gāng – *щойно*, 才 cái – *тільки тоді* тощо), прислівники повторюваності і частоти (从来 cónglái – *з початку/вже давно*, 屡次 lǚcì – *неодноразово*, 也 yě – *також*, 重新 chóngxīn – *спочатку*, 又 yòu – *знову*, 再 zài – *знову* і т.д.), прислівники розмежування (都 dōu – *все*, 全 quán – *повністю*, 总 zǒng – *всього*, 仅仅 jǐnjǐn – *всього лиш*, 只 zhǐ – *лише*), прислівники ступеню (有点儿 yǒudiǎner – *трохи*, 稍微 shāowēi – *трішки/злегка*, 几乎 jīhū – *майже*, 更加 gèngjiā – *ще більше*, 尤其 yóuqí – *особливо*), прислівники місця (到处 dào chù, 四处 sì chù – *повсюди*),

прислівники стану і способу дії (忽然 hūrán – *раптом*, 特意 tèyì – *навмисно*, 悄悄 qiāoqiāo – *непомітно*) та модальні прислівники (难道 nándào – *невже*, 反正 fǎnzhèng – *інакше*, 也许 yěxǔ – *можливо*) (Литвинцев, 2018, с. 55-56).

Варте уваги також дослідження китайських лінгвістів Мао Шуаймей та Ло Сяоюй. Аналізуючи категорію прислівника в китайській мові, вони виділили прислівникові морфеми та охарактеризували їх особливості, зокрема функціональні, структурні, синтаксичні, стилістичні та особливості, пов'язані з ритмікою. Дослідники переконані, що загальна кількість таких морфем сягає позначки 183, серед яких 40 належать до самостійних, 133 – до напівсамостійних, і 10 – до несамостійних морфем. Група самостійних морфем охоплює 甬 bēng, 必 bì, 便 biàn, 别 bié, 不 bù, 才 cái тощо. До напівсамостійних належать такі, як 初 chū, 大 dà, 单 dān, 反 fǎn, 方 fāng, 非 fēi, 概 gài, 共 gòng і т.д. Службові показано в таких прикладах: 毫无头绪 háo wú tóuxù (*не знати/ без поняття*), 了无畏惧 liǎo wú wèijù (*безстрашно/ не боятися*), 休想 xiūxiǎng (*навіть не думай/ і не надійся*) (毛帅梅, 罗晓语, 2014, с 122).

Ян Жунсян, досліджуючи категорію прислівників в китайській мові стверджує, що ключовим фактором для прислівників, зокрема ступеню є синтаксичний аспект. На його думку, що синтаксис і контекст є вирішальними чинниками походження прислівника ступеня. Якщо змістове слово завжди стоїть перед предикатом для його модифікації, то змістове слово втрачає лексичне значення і поступово граматикалізується до прислівника ступеня. Таке явище називається повторним аналізом. Розглядаючи праці, присвячені дослідженням прислівників, очевидно, що безліч прислівників ступеня в китайській мові походять від контекстуальних слів (Yang, Rongxiang, 2005, с. 74-76). Так, Лю Сяофань досліджував слово 挺 tǐng, що означає *прямий*, і зробив висновок, що це слово генерується до прислівника ступеня шляхом повторного аналізу. Спочатку, слово 挺

виступало в ролі синонімічного прикметника, утворюючи конструкцію Adj + Adj, наприклад, 挺硬 tǐng yìng *твердий*. Пізніше баланс між двома прикметниками втратився, і 挺 стало модифікатором (Liu, Xiaofan, 2008, с. 26-27).

На нашу думку, прислівник в китайській мові – це повнозначна частина мови, що виражає ознаку дії, ознаку чи ступінь іншої ознаки або ситуації в цілому, має тісний зв'язок з іншими самостійними частинами мови і найчастіше за все виступає обставиною в реченні.

Прислівники можуть оформляти речення в цілому або відноситися до конкретного члена речення, в основному до предиката. Ми припускаємо, що прислівник китайської мови відноситься до розряду повнозначних слів, адже вони несуть конкретне лексичне та граматичне навантаження в реченні, а не просто залишаються в тіні інших членів речення, як службові категорії слів. Проте ми беремо до уваги той факт, що прислівники китайської мови мають свої, відмінні від європейських мов, особливості. Таким чином, їх не слід цілком ототожнювати одні з одними. Важливим підґрунтям для дослідження прислівника є синтаксичний аспект, тобто варто також аналізувати прислівники на рівні речення. Тому для реалізації такого дослідження ми скористалися структурним та функціональним методами.

1.4 Роль функціонального підходу в дослідженні прислівників китайської мови

Для дослідження китайської мови ми використовуємо два основні підходи – структурний та функціональний.

Структурний метод – метод синхронного аналізу мовних явищ лише на основі зв'язків і відношень між мовними елементами. Мета структурного методу – вивчення мови як цілісної функціональної структури, елементи й частини якої співвіднесені й пов'язані строгою системою лінгвальних

відношень (Кочерган, 2010, с. 372). Структурний підхід націлений на дослідження мови як єдиної мовної системи на основі її внутрішнього механізму, тобто встановлення структури мови і упорядкування її складових тому цей метод є дуже важливим і доцільним.

Проте не менш важливим для нашого дослідження є саме функціональний метод. Слово «функціональний» тісно пов'язаний з поняттям «функція» адже воно висвітлює мету і суть існування мови. Це слово походить від латинської мови й означає «виконання», а в цілому може позначати такі поняття, як «роль, призначення, обов'язок». Як зазначає В. А. Аврорін, функція мови – це практичний прояв сутності мови, реалізація її призначення в системі суспільних явищ, специфічна дія мови, обумовлена самою її природою, і це те, без чого мова не може існувати, як не існує матерія без руху (Авронін, 1974, с. 34). Говорячи про мовні функції, слід розрізняти такі функції мови, як засіб людського спілкування, як цілісної системи, і функції елементів цієї системи - різних мовних одиниць, їх видів, наприклад функції слова, реченні, звуку, наголоси і тощо, тобто йдеться тільки про власне мовні функції.

Розробка поняття функції у граматиці пов'язана з більш широкою проблематикою функцій мови. Кожна конкретна функція тієї чи іншої одиниці входить у більш широку систему функцій мови та мовлення у своєму прояві залежить від системи.

Функціонування мовних одиниць розуміється як обумовлена будовою мови та актуалізоване у мовленні взаємодія різнорівневих елементів мовної системи та середовища. Сам процес функціонування відбувається у мовленні, проте закономірності, правила та типи функціонування мовних одиниць відносяться до системи мови.

Фр. Данеш і Й. Вахек у своїх дослідження також підтверджують доцільність і ефективність застосування функціонального підходу під час дослідження мовного механізму. Вони переконані, що такий підхід виявляється ефективним при дослідженні синтаксичного рівня через

виділення і аналіз таких складників речення, як тема, що не повідомляє нової інформації, але слугує, головним чином, як необхідний зв'язок із мовним і ситуаційним контекстом, і рема, іншими словами, ядро речення, що передає ту нову інформацію, яку й повідомляє все речення (Данеш Фр., Вахек Й.1967, с. 324).

В. Л. Кравченко, досліджуючи цей аспект, робить такі висновки:

- функціональний підхід досліджує об'єкт у його відношенні до середовища, відношення між об'єктом, який є носієм функції, і середовищем. Функція елемента визначається його роллю у системі;

- функціональний підхід, враховуючи відношення об'єктів до середовища, вивчає їх роль у контексті цілого. Таким чином треба говорити про функції частини по відношенню до цілого;

- між системою і функцією – діалектичні співвідношення. Функція виходить з системного положення певного об'єкту (елемента), функціональний підхід дозволяє у багатьох випадках краще визначити положення предмета в системі (Кравченко, 2021, с.730).

М. П. Кочерган підкреслив, що у функціональній граматиці об'єктом дослідження є функції морфологічних і синтаксичних, рідше лексичних, одиниць. Таке дослідження може проводитися у двох напрямках — від функцій до засобів їх реалізації і від засобів до їх функцій. Перший підхід є основним, бо практично людина під час комунікації відшукує, як саме виразити певну думку, та й у навчанні іноземної мови головним є питання, яким чином нею можна передати певний зміст. Проте й другий підхід має вагомe значення, особливо коли застосовується сукупно з першим. Двосторонній підхід у функціональній лінгвістиці виправданий тим, що певна функція може реалізуватися різними мовними засобами, а один і той самий засіб може виконувати різні функції (Кочерган, 2010, с.159).

Говорячи про поняття «функція», слід згадати й про такі різновиди, як семантичні і структурні функції. Семантичні функції включають до себе елементи смислового змісту (в тій чи іншій мовній інтерпретації) та

співвідносяться з позамовною дійсністю. Структурні функції слугують системно-структурною формою, що організує мовні елементи.

Фундатор Празького лінгвістичного гуртка В. Матезіус підкреслив, що «кожна мова, сприймаючи дійсність по-своєму, оформлює її відповідно до своєї власної системи знаків, тому кожна мова доволі оригінальна у відображенні дійсності й містить чимало особливостей, які не можна відтворити в будь-якій іншій мові» (Бронікова, 2001, с. 21). Китайська мова має свої особливості і відмінності, особливо, якщо говорити про її граматику, тому функціональний підхід є вдалим вибором для досліджень її граматичних аспектів, а саме категорії прислівників.

Таким чином, функціональний підхід стане в нагоді нам під час дослідження прислівників китайської мови, оскільки ми будемо аналізувати прислівники через призму їх функцій та особливостей реалізації в мовленні. Функціональний підхід передбачає дослідження прислівників з врахуванням їх відношеннями з іншими об'єктами в реченні, адже їх функція краще проявляється саме в цілісній мовній системі, а не окремо. А досліджуванним середовищем для виявлення функцій і особливостей прислівників китайської мови послужить матеріал китайськомовного наукового стилю. Ми будемо відслідковувати специфіку прислівників як досліджуваного об'єкту в контексті наукової парадигми, визначаючи їх роль, а так і функції в реченні.

Висновки до розділу 1

Грамматика – важлива складова будь-якої мови. На нашу думку, дослідження категорії прислівника в китайській мові є досить актуальною темою, тому що вона ще не достатньо досліджена і навкруги цієї теми точиться безліч суперечливих думок. Наприклад, немає конкретного формулювання поняття «прислівник», остаточно не вирішено, який морфологічний статус має тощо.

1. Ми розглянули бачення деяких дослідників щодо категорії прислівника в різних мовах, їхнє тлумачення, тобто що ж являє собою прислівник, його морфологічну приналежність і основні функції в мовних ситуаціях.

В українській мові існують дві паралельні ідеї різних вчених щодо визначення самого поняття прислівника та його статусу. Одна група вчених на основі аналізу різних морфологічних ознак, семантико-синтаксичних характеристик та відслідковуванні процесів утворення прислівників схиляються до думки, що прислівник – це окрема незмінна повнозначна частина мови серед інших самостійних частин мови із загальним категорійним значенням непроцесуальної ознаки дії або стану, іншої непроцесуальної ознаки або предмета. Інша група вчених стверджують, що прислівник – самостійна, але абсолютно периферійна частина мови, і її категоріальна приналежність базується на інших повнозначних частинах мови. Тобто одні дослідники вважають, що прислівник – це цілком самостійна частина мови, а інші – що статус прислівника залежить від інших повнозначних частин мови.

2. Деякі вчені вважають, що прислівник займає центральну позицію в системі мов і визначається як абстрактна назва ознаки та відношення в їх поєднанні з іншими ознаками.

Більшість італійських граматистів наголошують, що визначити статус прислівника досить складно і це завдання все ще потребує вирішення через багатополярну природу прислівників та підкреслюють, що розв'язання цього завдання потребує комплексного підходу, враховуючи синтаксичний, семантичний та інші аспекти.

Інші ж дослідники дійшли висновку, що прислівник не є частиною мови і його варто залишити поза межами категоризації, стверджуючи, що прислівник не має достатньо характеристик, щоб бути частиною мови.

Отже визначення статусу прислівника – це досить спірне питання, і різні вчені мають різні погляди на нього. Але окреслення поняття

прислівника та його основної функції загалом співпадає у дослідженнях багатьох дослідників. Можна стверджувати, що прислівник – це категорія, що виражає обставини в реченні, ознаку дії, ознаку іншої ознаки або ситуації в цілому і має тісний зв'язок з іншими самостійними частинами мови.

В китайській мові визначити статус прислівника ще складніше через унікальні особливості мови, відмінних від європейських мов. Однією з основних таких особливостей є полісемія китайських слів, тобто одне слово може нести в собі функції іменника, предиката, прислівника, прикметника тощо. Тому одним з найважливіших аспектів розмежування статусу прислівника в китайській мові вважається синтаксичний, тобто важливо брати до уваги не окремі категорії, а синтаксичне ядро.

Деякі вчені, досліджуючи категорії в китайській мові тяжіють до думки, що морфологічних розрядів не існує і немає сенсу виділяти їх подібно до того, як це відбувається в західних мовах.

Інші ж вчені відносять прислівник китайської мови або до категорії службових частин мови або наділяють його особливим статусом.

Сьогодні більшість лінгвістів схиляються до думки, що прислівник в китайській мові – це самостійна, повнозначна категорія. Ми також припускаємо, що прислівник в китайській мові – це повнозначна частина мови, адже виражає лексичне і граматичне значення в реченні та не залишається лише тіньовим елементом інших членів речення.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПРИСЛІВНИКА В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Граматична система китайської мови здавна і на сьогодні є унікальною площиною, яка характеризується своїми окремими особливостями та специфічними ознаками. Прислівник в китайській мові є частиною цієї системи, тому також наділений унікальними функціями й ознаками і його варто розглядати як невід'ємну складову цієї площини, а не як окремий елемент. Тим не менше, на нашу думку, не варто й відходити від внутрішньої композиції прислівника, такі аспекти, як походження та способи утворення також мають бути враховані, адже впливають на особливості функціонування прислівників в реченні.

Фундаментом для будь-якого дослідження, в тому числі й нашого, слугують методологічні засади та окреслення етапів проведення дослідження, адже у такому разі воно підпорядковується логічності, чіткості та змістовності, що дає змогу дійти до конкретних результатів.

2.1 Критерії формування категорії прислівника в сучасній китайській мові

Лексичний склад будь-якої мови безперервно змінюється внаслідок певних соціальних змін, науково-технічного розвитку тощо. З'являються нові слова, інші зникають, втрачаючи свою актуальність, а деякі набувають нових значень. В китайській мові слова утворюються переважно такими способами як словоскладання та афіксація, але інколи нові слова з'являються на основі редуплікації слів та лексикалізації словосполучень.

На думку деяких вчених, характерною ознакою для визначення приналежності до певної частини мови в китайській мові може слугувати словотвірна структура слова, тобто, різні частини мови відрізняються наявністю певних афіксів. Наприклад, іменники характеризуються такими

афіксами, як 子 zǐ, 儿 er, 头 tóu та напівафіксами 性 xìng, 员 yuán тощо. Числівники також мають здатність приєднувати афікси, характерні тільки для цієї частини мови, зокрема префіксальний елемент 第 dì (Солнцева, Солнцева, 1979, с 115).

Що стосується прислівників в китайській мові, то деякі лінгвісти схиляються до думки, що суфікси 然 rán, 尔 ěr, 间 jiān є формальними показниками категорії прислівника (Люй Шусян, 1955, с. 75). Але згідно з дослідженнями С. А. Колодко, ці суфікси не можна цілком вважати індикаторами, які визначають прислівник (Колодко, 2008, с. 105). Наприклад, виявилось, що більшість слів з суфіксом 然 rán, а саме 73% належать до розряду прикметників. Друге місце в цьому так званому «рейтингу» посідають прислівники, і невеликий відсоток слів, в яких використовується цей суфікс – це іменники та дієслова. Такої ж думки дотримується і О. О. Драгунов, відкидаючи ідею винятковості цього суфікса у творенні розряду прислівників. Він зробив акцент на тому, що існують слова, які у своєму складі містять суфікс 然 rán і вони є прислівниками, а є слова з 然 rán, які за своїми граматичними особливостями функціонування відмінні від прислівників. Таким чином, О. О. Драгунов поділив такі слова на дві групи. До однієї з них належать слова, яким притаманна зміна ступеню інтенсивності та, відповідно, можуть поєднуватися з прислівниками ступеню, до другої – слова, що не допускають зміни ступеня інтенсивності і тому не поєднуються через це з прислівниками ступеню. Слова першої групи можуть реалізовуватися в реченні як присудок, слова другої групи такої властивості не мають. О. О. Драгунов зробив висновок, що ці слова належать до двох різних лексико-граматичних категорій. Своє твердження дослідник зображує двома прикладами – словом 忽然 hūrán *раптово*, яке він зараховує до прислівників, та словом 自然 zìrán *природний*, яке, на його думку, є прикметником (Драгунов, 1952, с. 209). Щодо суфіксів 尔 ěr і 间 jiān, вони

тільки в поодиноких випадках утворюють слова з прислівниковим значенням, здебільшого є складовою слів інших частин мови.

А. В. Рудаков стверджує, що підстав, які б однозначно віднесли слова з так званим «прислівниковим» суфіксом 然 rán до категорії прикметників мало, а тому ця думка не є остаточною (Рудаков, 1905-1906, с.131).

Тим не менш, деякі дослідники, зокрема М. Й. Конрад (Люй Шусян, 1961–1965, с. 75) та М. М. Коротков (Коротков, 1946, с. 186) все-таки відносять слова, оформлені суфіксом 然 rán, такі як 毅然 – рішуче, 慨然 – великодушно, 枉然 – марно/дарма, 公然 – відкрито/ офіційно, 脱然 – вільно, 愤然 – гнівно, 俨然 – велично тощо до розряду прислівників через їхню здебільшого обставинну роль, а я тому суфікс 然 rán – формальним показником прислівника.

Дуже поширеним способом утворення прислівників шляхом суфіксації в китайській мові є формування прислівників за допомогою суфікса 地 de. Цей суфікс може утворювати прислівники тільки від самостійних частин мови, як дієслово, прикметник, іменник. Наприклад: 生气地 shēngqì de, 心酸地 xīnsuān de, 高兴地 gāoxìng de тощо. Проте, суфікс 地 de може приєднуватись не до всіх дієслів, а тільки до тих, які за допомогою цього суфікса можуть надавати об'єкту якісну ознаку.

Отже, афіксація є одним з найпоширенішим способом утворення прислівників у китайській мові, до якого належать префіксальний, суфіксальний та префіксально-суфіксальний підвиди. Найбільш поширені суфікси включають 然 rán, 尔 ěr, 间 jiān, 然间 ránjiān, 地 de, 及 jí, а до префіксів входять 不 bù, 无 wú, 未 wèi. Проте, за допомогою афіксів від похідних слів не завжди утворюються нові прислівники. Якщо похідні слова мають прислівникову природу, то новоутворені є лише лексичними формами цих слів (Колодко, 2008, с. 123).

Окрім афіксального способу творення прислівників, іншим поширеним способом вважається синтаксичний, а саме адвербіалізація. Основною його відмінністю від афіксального способу є відсутність будь-яких морфологічних змін слова, тобто використання словотворчих афіксів. Адвербіалізація може бути двох типів: повна або ж часткова (Рудаков, 1905-1906, с.103). При повній адвербіалізації початковий елемент втрачає свої властивості та набуває ознак і характеристик прислівника. За умови часткової адвербіалізації початкові слова, набувши нових ознак властивостей прислівника, все ще зберігають свої ознаки внаслідок синтаксичних функцій, які залишаються з цими словами.

Особливої уваги також потребує умовна паралель між прислівником і прикметником в китайській мові. Дуже часто якісні прислівники утворюються саме за допомогою прикметників в поєднанні з часткою 地 de , наприклад:

看到我的大学录取通知书，我高兴地跃来跃去 [kàn dào wǒ de dàxué lùqǔ tōngzhī shū, wǒ gāoxìng de yuè lái yuè qù] – *Побачивши повідомлення про зарахування до університету, я радісно підскочив.*

Крім того, що прислівники, а саме якісні можна утворювати з прикметників за допомогою афіксації, в китайській мові існують такі слова, які можуть виконувати роль прикметника в одному реченні і функціювати як прислівник в іншому, тобто спостерігається адвербіалізація. В таких випадках статус такого слова визначається виключно з контексту та синтаксичними показниками. Візьмемо для прикладу слово 必然 bìrán *неминучий, необхідний, обов'язково, неминуче*:

越来越多的人接受高层次教育，是教育发展的必然趋势 [yuè lái yuè duō de rén jiēshòu gāo céngcì jiàoyù, shì jiàoyù fāzhǎn de bìrán qūshì] – *Здобуття освіти високого рівня все більшою кількістю людей – це неминуча тенденція розвитку освіти.*

У зазначеному вище прикладі слово 必然 bīrán виступає прикметником, адже оформлює іменник, тобто виступає ознакою до предмета. Звернімося до наступного прикладу:

对别人傲慢无礼，必然失去朋友 [duì biérén àomàn wú lǐ, bīrán shīqù péngyǒu] – *Якщо відноситись до людей зверхньо і не ввічливо, точно втрапиш друзів.*

В цьому випадку 必然 bīrán функціонує як прислівник, стоїть перед дієсловом та відноситься до думки в цілому *точно втрапиш друзів*.

Слова такого типу, як 必然 bīrán, завжди викликали багато запитань у вчених, адже такі слова дуже важко віднести до одного розряду через таку їхню здатність «коливатися» між різними категоріями слів. Н. В. Солнцева і В. М. Солнцев назвали таке явище поняттям 一词多类 yī cí duō lèi – «одне слово – багато категорій» (Солнцева і Солнцев, 1979, с. 96). На думку вчених, слова такого типу, які можуть містити в собі ознаки різних частин мови позначають групу конверсійних омонімів. Конверсійна омонімія означає здатність слів у китайській мові виступати у функціях декількох частин мови. Таке явище було широко поширеним у давньокитайській мові.

Таким чим, паралельно розглядаючи категорію прислівника і прикметника, ми припускаємо, що прикметники набувають функцій прислівника за допомогою суфікса 地 de, тобто цей суфікс наділяє прикметник ознаками прислівника, наприклад дозволяє розташовуватися в речення перед дієсловом тощо. Інша ситуація, коли прикметник і прислівник переплітаються пояснюється таким явищем, як конверсійна омонімія. У цьому випадку слово не потребує оформлення додатковими афіксами, воно по своїй природі має здатність виконувати функції кількох частин мови.

Розглянемо інше слово – 起码 qǐmǎ мінімальний, найменший, елементарний, щонайменше, як мінімум в таких прикладах:

遵纪守法是对每个公民的起码要求[zūn jì shǒufǎ shì duì měi gè gōngmín de qǐmǎ yāoqiú] – *Дотримання дисципліни і законів – це елементарна вимога до кожного громадянина;*

这棵古柏起码也有五百年了 [zhè kē gǔ bǎi qǐmǎ yěyǒu wǔbǎi niánle] – *Цьому кипарису щонайменше п'ятсот років.*

В першому прикладі слово 起码 qǐmǎ перекладається як «елементарна», виконує роль означення в реченні, оформлює іменник і вважається прикметником. В другому прикладі слово, яке ми розглядаємо виконує функцію прислівника, бо виражає ознаку іншої ознаки.

Отже, прислівник і прикметник в китайській мові тісно переплітаються, але вони мають суттєві граматичні відмінності. Прислівник виконує функцію обставини в реченні, для прикметника також властива ця функція, але вона не є основною. Прикметник в свою чергу реалізовується як означення до предмета чи присудок в реченні, прислівник не має такої властивості. Граматична відмінність між словами цих двох категорій полягає також і в тому, що прикметники можуть сполучатися з іменниками, прислівниками ступеня, з заперечними частками, чого не можуть прислівники.

Цікавим моментом є також зв'язок, який може виникати між прислівником та сполученнями числівників з рахівними словами. Наприклад, фраза 一块 yīkuài або 一块儿 yīkuàier означає *один шматок*: 一块肉 yīkuàiròu – *шматок м'яса*. Але вона також може мати зовсім інше, прислівникове значення *разом*: 他们一块儿走 tāmen yīkuàier zǒu – *вони разом йдуть* (Іванов, Поливанов, 2003, с. 87). Відмінність в тому, що в першому прикладі 一块 yīkuài оформлює іменник, а в іншому – дієслово. Таким чином, прислівникові значення також можуть приховуватися і в фразах такого типу.

Особлива увага за дослідженнями О. І. Іванова та Є. Д. Поліванова приділяється специфічній категорії «займенникові прислівники», тобто прислівники місця, утворені від вказівних займенників. Наприклад, прислівник 这里 zhèlǐ *тут* (як це слово ідентифікують О. І. Іванов та

Є. Д. Поліванов) утворюється за допомогою займенника 这 zhè та післяйменника 里 lǐ, так само як і прислівники 这儿 zhè'er 这边 zhè biān 这头 zhè tóu 这面 zhè miàn тощо. Такі прислівники є дуже важливими в певних ситуаціях. Коли в українській мові вони опускаються, то в китайській вони конкретизують значення і зберігають смисловий аспект. Наприклад, 他到你这里来 tā dào nǐ zhèlǐ lái – *він до тебе йде*. В цьому прикладі 这里 zhèlǐ не передається в мові перекладу, але на мові оригіналу є необхідною складовою. Проте О. О. Драгунов розміщує слова типу 这里 zhèlǐ, 那里 nàlǐ в розряді займенників, адже основна складова цих слів – це займенниково-вказівна морфема 这 zhè і 那 nà (Драгунов, 1952, с. 224-225).

Іноколи прислівники можуть переходити з розряду дієслів, тобто спостерігається явище адвербіалізації від дієслова. С. А. Колодко пояснює і наводить приклади зі словом 偷 tōu (Колодко, 2008, с. 126). Дієслово 偷 tōu означає *красти*, але після переходу в розряд прислівників набуває значення *крадькома*:

他一直在偷钱箱里的钱 tā yīzhí zài tōu qián xiāng lǐ de qián – *Він постійно краде гроші з каси*;

В цьому прикладі слово 偷 tōu безсумнівно є дієсловом, адже приймає прямий додаток 钱 qián і виступає присудком в реченні. Крім того, це дієслово може оформлятися на видо-часові суфікси 了 le, 过 guò, 着 zhe.

他藏在壁橱里, 以便偷听 tā cáng zài bìchú lǐ, yǐbiàn tōu tīng – *Він сховався у вбудованій шафі, щоб таємно підслуховувати*.

У другому прикладі 偷 tōu, набуває ознак прислівника, тому що стоїть перед дієсловом, і тим самим надає якісну ознаку дії.

Цікавим є момент, коли певні словосполучення в китайській мові можуть набувати прислівникового значення. До прикладу, 白天 báitiān означає *білий день*, але в реченні 白天走 báitiān zǒu перекладаємо як *піти вдень*, тобто 白天 báitiān трансформується в прислівник, причому значення 白

bái втрачається. Інколи слово 白 *bái* може мати прислівникове значення *дарма, даремно*, проте найчастіше такого значення набуває шляхом редуплікації –白白 *báibái*, і таким чином відсіюються інші можливі значення цього слова. Також значення слова 白 *bái* залежить від його синтаксичної позиції в реченні. Найчастіше, якщо стоїть перед іменником, то має прикметникове значення *білий*, а якщо перед дієсловом, то означає *дарма* (наприклад, 白做 *bái zuò* *марно робити*).

Окрім переходу певної частини мови в прислівник, тобто адвербіалізації, утворення прислівників також відбувається шляхом лексикалізації граматичної форми слова, тобто відриву форми слова внаслідок її смислової ізоляції та переходу до іншої категорії. Йдеться про форму слова, яка відокремлюючись, змінює свої граматичні властивості й набуває лексичної самостійності. Звернімося до прикладу, який наводить Є. І. Рождественська: 偷着 *tōuzhe* – *потайки, крадькома*, 摸着 *mōzhe* – *навпомацки*. Ці прислівники утворилися шляхом семантичної ізоляції форми продовженого виду дієслів 偷 *tōu*– *красти* та 摸 *mō* – *торкати, мацати* (Рождественська, 1961, с 111).

Таким чином, ми виділяємо чотири основні критерії утворення прислівників в китайській мові:

1. афіксальний спосіб (включаючи суфіксальний та префіксальний);
2. адвербіалізація;
3. явище конверсійної омонімії;
4. лексикалізація граматичних форм.

2.2 Методологія дослідження прислівників у сучасній китайській мові

Для дослідження категорії прислівника в китайській мові, ми скористалися низкою методів наукового дослідження. Ми залучили як

загальнонаукові так і безпосередньо лінгвістичні прийоми в процесі виконання поставлених задач.

Щоб проаналізувати прислівник китайської мови з точки зору наукового стилю, ми почали розглядати прислівник як лінгвістичне поняття в цілому, тобто рухаючись від загального до конкретного. Таким чином, було застосовано *дедуктивний метод*. Дедуктивний метод полягає у послідовному розгортанні повідомлення, виведення висновку із загальних положень. Це метод пошуку того, як спочатку висловленому узагальненню знайти конкретні підтвердження.

Для того, щоб виокремити характеристики китайських прислівників та з'ясувати їх відмінні риси й особливості, на знадобились техніки *спостереження та описовий метод*. Описовий метод - це виявлення та знаходження всіх одиниць мови, їх особливостей та функцій. Цей метод точно і ясно описує одиниці мови (Загорійчук, Орловська, 2017).

Основна мета структурного методу - представлення структури мови і опис її системи чи певного елемента в цій системі. Він допомагає описувати семантичну структуру слова. *Структурний аналіз* застосовувався для аналізу мовних одиниць на двох мовних рівнях – лексичному та синтаксичному, та взаємодії цих мовних одиниць з іншими. Ми розглядали, які значення можуть мати певні прислівники та як розташування прислівників в реченні показує особливості їх функціонування.

Функціональний метод, розроблений у межах прагматичної парадигми, передбачає дослідження мови в дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних одиниць і явищ. За допомогою цього методу ми досліджували, яких функцій набуває певний прислівник в тій чи іншій мовній ситуації. Цей метод виявився одним з основних для нашого дослідження, адже нашою задачею – це проаналізувати особливості функціонування прислівників китайської мови.

Досліджуючи способи творення прислівників, зокрема при розгляді афіксального способу творення, ми скористалися прийомом *компонентного*

аналізу. Ми з'ясовували, які афікси відіграють важливу роль при утворенні категорії прислівника, тобто ретельно розглядали його складові компоненти. Ми досліджували структуру прислівника для кращого розкриття цього поняття та основної мети нашого дослідження.

Став у нагоді нам також і *семантико-стилістичний метод*, або ж просто стилістичний аналіз. «Семантико-стилістичний метод полягає у виявленні співвідношення мовних засобів, якими експресивно виражається інтелектуальний, емоційний чи естетичний зміст мовлення (або тексту) до змісту інформації. При цьому виявляється те, як смисловим відтінкам змісту мовлення відповідає загальна (і конкретна) лексична семантика виражальних одиниць» (Мацько 2003, с. 14). Розглядаючи варіації та відтінки значень прислівників китайської мови, ми керувалися саме цим методом наукового дослідження.

Під час дослідження прислівників на матеріалі текстів наукового стилю ми скористалися прийомом *прагматичного аналізу*, адже ми враховували тип, структуру, прагматику композиції тексту. Ми працювали з текстом, зважаючи на його особливості та характерні ознаки.

Неабияке значення відіграв і *контекстуальний аналіз* для цього дослідження. Аналізуючи певну мовну одиницю (в нашому випадку прислівник), неможливо залишити її за межами контекстної семантики. Ми маємо враховувати, що найчастіше для дослідження лексичних чи інших одиниць важливе значення має синтаксичний та семантичний аспекти.

Для отримання та формулювання висновків ми застосували метод *узагальнення*. Узагальнення – це метод пізнання, на підставі якого встановлюють загальні властивості і ознаки об'єктів завдяки логічному процесу переходу від одиничного до загального чи від менш загального до більш загального знання.

Таким чином, зазначені вище прийоми відіграють важливу роль в процесі нашого дослідження, адже керуючись такими методами наукових

досліджень, ми відкриваємо можливість для здійснення нашого основного завдання – дослідження особливостей прислівників китайської мови в рамках наукового стилю.

Важливим методологічним аспектом для дослідження є окреслення етапів проведення аналізу, що дає змогу побудувати логічний ланцюг для конструювання нашої роботи і вивести конкретні результати з поставлених завдань. Нами було здійснено такі етапи в процесі дослідження:

1) детальне опрацювання дослідження категорії прислівника безпосередньо в китайській мові, послуговуючись працями китайських, західних, російських та українських вчених;

2) розгляд поняття прислівника в загальному мовознавстві, бачення українських, російських, європейських дослідників цієї категорії;

3) визначення поняття прислівника в сучасній китайській мові на наш погляд;

4) окреслення ролі функціонального підходу при дослідженні прислівників у китайській мові;

5) виокремлення критеріїв походження й утворення прислівників в сучасній китайській мові;

6) визначення методології нашого дослідження;

7) виділення критеріїв відбору матеріалу для аналізу функціонування прислівників у сучасній китайській мові;

8) розгляд класифікацій прислівників в китайській мові та визначення однієї для нашого дослідження;

9) здійснення аналізу функціональних характеристик прислівників в китайській мовній системі;

10) виокремлення функціональних особливостей прислівників в текстах науково стилю сучасної китайської мови.

2.3 Критерії відбору матеріалу для дослідження функціонування прислівників у сучасній китайській мові

Як і будь-яка частина мови, категорія прислівника в китайській мові має особливе значення та характеризується високим ступенем вживання в будь-якій мовній ситуації. Безумовно, дуже поширеним прислівник є в розмовному стилі, адже часто стає в нагоді в процесі комунікації через своєрідну типологію китайської мови. Широко застосовується прислівник і в художньому стилі, адже є одним з інструментів для вираження посиленого значення та додаткової експресивності, а художньому стилю притаманне застосування стилістичних прийомів та вищий рівень емоційного забарвлення.

Якщо ж мова йде про науковий стиль, то чіткого уявлення про функціонування прислівників в цій парадигмі немає. Досліджень прислівників в цьому аспекті не достатньо, тому ми вважаємо доцільним проаналізувати їх функціонування в науковому стилі та виділити їхні особливості.

Основна функція наукового стилю – інформативна (повідомлення, пояснення, з'ясування, обґрунтування, роз'яснення, класифікація понять, систематизація знань, аргументований доказ); завдання – передавання наукової інформації; обставини мовлення – офіційні. Загальні ознаки наукового стилю мови — поняттєвість, об'єктивність, точність, логічність, доказовість, аргументованість, переконливість, узагальнення, абстрагованість, висновки; мовні ознаки — усна і писемна форми, широке використання термінів та іншомовної лексики, номенклатурних назв, символів, таблиць, діаграм, схем, графіків, цитат, переважання складних речень; форма тексту — монологічна (опис, міркування) (Онуфрієнко, 2009, с. 19). Як функціональний різновид високорозвиненої літературної мови, науковий стиль репрезентує багатство виражальних можливостей мови, забезпечуючи спілкування у важливих сферах суспільного життя.

До сфери реалізації науково стилю належать наукові праці, серед яких доповіді, статті, дисертації, тези, анотації, рецензії тощо; підручники та

навчальні посібники; науково-популярні журнали і т.д. Комунікативне завдання наукового стилю – передача інформації адресату в чіткій, переконливій, але доступній формі.

Під час вибору матеріалу для нашого дослідження ми вважаємо доцільним взяти декілька різних типів текстів науково стилю. Варто уточнити, що науковий стиль розгалужується на чотири види: власне науковий, науково-навчальний, науково-популярний, науково-публіцистичний (Онуфрієнко, 2009, с. 19). Кожен з цих підстилів має свої особливості та характерні ознаки, проте зберігають всі засоби, притаманні цій категорії. Власне науковий тип викладає інформацію, пов'язану з певною галуззю знань; науково-навчальний притаманний навчальним матеріалам, посібникам, підручникам, довідникам, та іншій літературі в сфері освіти; науково-популярний стиль розповсюджений у наукових статтях, брошурах і подає наукову інформацію для зацікавлення загальної аудиторії; науково-публіцистичний стиль представлений у газетах, журналах, ЗМІ задля залучення публіки до обговорення нових досягнень науки і техніки чи інших подібних питань.

Матеріалами нашого дослідження послужили декілька текстів різних наукових підстилів. Один з них – уривок тексту з «Книги по застосуванню посиленого інтелектуального зв'язку 5G» («5G 助力智能电网应用白皮书»). Ця книга у вигляді посібника викладає відомості про інтелектуальний зв'язок 5G, такі як перспективи і тенденції застосування цієї технології, особливості 5G, його систему та складові. Цей матеріал належить до науково-популярного стилю, викладаючи інформацію науково-технічної тематики з метою проінформувати і зацікавити читача.

Іншим елементом для дослідження ми обрали статтю під назвою «吸气式高超声速飞机的一种新概念构型» – «Нова концептуальна конфігурація повітряного гіперзвукового літака» з китайського журналу «中国科学: 技术科学» – «Наука в Китаї: технічні науки». В статті оповідається про розробку

нових повітряних гіперзвукових літаків, особливості таких літаків, їх функції і будову тощо. Такий текст відноситься до науково-публіцистичного стилю, оскільки розміщений в науковому журналі і спрямований на виклад новин, пов'язаних з розробкою нової техніки.

Ще одним матеріалом для дослідження було обрано уривок зі статті «现代汉语副词性语素论析» – «Детальний аналіз прислівникових морфем сучасної китайської мови», опублікованої в науковому виданні Хунаньського науково-технічного університету. У статті виділено різні розряди прислівникових морфем та описано їхні особливості й функції. Стаття відноситься до власне наукового стилю, тому що стосується конкретної галузі науки – мовознавства.

Для відбору матеріалу для дослідження ми скористалися такою методикою як контент-аналіз. Контент-аналіз полягає в розборі текстового повідомлення та виявлення його різних структурних закономірностей, а також включає оціночне значення його змісту, що дозволяє в результаті зробити певні висновки. Контент-аналіз також охоплює техніку, яка дозволяє підрахувати певні ознаки, риси й характеристики текстового повідомлення. Таким чином, перед тим, як обрати матеріал, ми спершу знаходили, обробляли та аналізували знайдені фрагменти для того, щоб обраний матеріал був доцільним та якнайкраще розкрив завдання нашого дослідження.

Висновки до розділу 2

У другому розділі ми розглянули особливості утворення китайських прислівників та їхній зв'язок з іншими частинами мови, наприклад прикметником, дієсловом. Ми визначили методи наукових досліджень, які ми застосовували в процесі розв'язання поставлених завдань. І на кінець, ми виокремили критерії відбору матеріалу для нашого дослідження.

1. Поширеним способом утворення прислівників є афіксальний спосіб, який охоплює суфіксальний, префіксальний та префіксально-суфіксальний. Ми дізналися про теорію так званих прислівникових суфіксів, до яких належать 然 rán, 尔 ěr, 间 jiān, тобто, що вони є формальними показниками, що ідентифікують прислівник. Проте в процесі досліджень ми з'ясували, що ці суфікси не можна назвати цілком прислівниковими, адже існує багато випадків, коли вони утворюють прикметники, іменники тощо. Дуже часто прислівники утворюються шляхом адвербіалізації, тобто переходом від іншої частини мови в прислівник, наприклад від прикметника та дієслова. З прислівником китайської мови також пов'язане таке поняття, як конверсійна омонімія, тобто здатність китайських слів виступати у функціях декількох частин мови.

2. В процесі нашого дослідження нам стали в нагоді як загальнонаукові, так і безпосередньо лінгвістичні методи. Щоб з'ясувати конкретні деталі, рухаючись від загальних положень було застосовано дедуктивний метод. Для опису одиниць мови та виокремлення їх особливостей знадобилися описовий та метод спостереження. Структурний метод забезпечив реалізацію дослідження прислівника на лексичному та синтаксичному рівнях. За допомогою функціонального методу було виведено функції лексичних одиниць, зокрема прислівника. На основі компонентного аналізу ми розглянули певні складові прислівників. Семантико-стилістичний аналіз сприяв розкриттю стилістичних ознак і функцій досліджуваної категорії. Для формулювання висновків було залучено метод узагальнення.

3. Важливою складовою нашого дослідження є матеріал, який повинен достатньо розкрити поставлені нами завдання. Ми обрали тексти саме наукового стилю, адже уявлення про функціонування прислівників в розмовному чи художньому стилі більш чітке. Тому ми вирішили з'ясувати, наскільки поширеними прислівники є безпосередньо в науковому стилі, які різновиди прислівників зустрічаються більше та які особливості вони мають. Ми обрали три фрагменти текстів різних наукових підстилів, а саме власне

наукового, науково-публіцистичного та науково-популярного. Кожен з цих різновидів має свої певні відмінності та особливі риси, але при цьому вони не втрачають спільних ознак, які відносять їх до спільної групи. Таким чином, ми обрали уривок зі статті «现代汉语副词性语素论析» – «Детальний аналіз прислівникових морфем сучасної китайської мови», опублікованої в науковому виданні Хунаньського науково-технічного університету, що належить до власне наукового підстилю; уривок тексту з «Книги по застосуванню посиленого інтелектуального зв'язку 5G» («5G 助力智能电网应用白皮书»), який характеризується елементами науково-популярного підстилю; статтю під назвою «吸气式高超声速飞机的一种新概念构型» – «Нова концептуальна конфігурація повітряного гіперзвукового літака» з китайського журналу «中国科学：技术科学» – «Наука в Китаї: технічні науки», що є прикладом науково-публіцистичної літератури.

Для відбору матеріалу для дослідження ми скористалися такою методикою як контент-аналіз, який допоміг в розборі текстового повідомлення та виявлення його різних структурних закономірностей, а також оцінити його зміст і в результаті зробити певні висновки.

РОЗДІЛ 3. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИСЛІВНИКІВ У СУЧАСНОМУ КИТАСЬКОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Різні прислівники мають різні функції та особливості, відіграють ту чи іншу роль в реченні, тому доцільно розібратися з їх класифікацією. Зазвичай прислівники з одного розряду мають спільні функції та особливості вживання. Основною базою для подальшого дослідження послугував синтаксичний аспект, адже аналіз функціонування прислівників здійснювався на рівні речення. Особливості прислівників випливають з їхньої семантики, розташування в реченні та взаємодії з іншими членами речення. Деякі прислівники у сучасній китайській мові мають унікальні функції, відмінні від функцій прислівників інших мов, що зумовлюється граматичними, семантичними та стилістичними особливостями китайської мови.

3.1 Класифікація та різновиди прислівників в китайській мові

Досліджуючи категорію прислівника в китайській мові, його особливості, властивості та функціональні характеристики, деякі дослідники спробували розмежувати прислівники за їхніми ознаками та створити класифікацію.

О. О. Драгунов розподілив всі прислівники китайської мови на два великих розряди. До першої групи входять прислівники, *які виступають означенням до речення в цілому*, а до іншої – прислівники, *які оформлюють безпосередньо присудок в реченні*. Важливою відмінною рисою цих двох груп, на думку О. О. Драгунова є той факт, що прислівники першої групи є повнозначними, а другої – напівслужбовими.

Перша категорія прислівників включає прислівникові іменники та безліч обставинних прислівників типу 忽然 *hūrán* *раптом*, 一定 *yīdìng* *обов'язково*, 已经 *yǐjīng* *вже*, 马上 *mǎshàng* *відразу*, 幸亏 *xīn kuī* *на щастя* тощо. Синтаксично ці прислівники характеризуються тим, що в реченні вони

займають позицію перед присудком, або ж стоять на початку речення, і таким чином сполучають це речення з попереднім контекстом. Особливістю таких прислівників є можливість виступати означенням до іменника, але за умови оформлення суфіксом 的 de, наприклад: 忽然的后患 hūrán de hòuhuàn – *раптові труднощі/наслідки*.

До другої групи О. О. Драгунов відносить прислівники, які оформлюють виключно присудок в реченні, не можуть поєднуватися з суфіксом 的 de. Їхньою особливістю є подвійна роль в реченні – лексична і граматична. Граматична роль полягає в перетворенні присудка неповної предикації в присудок повної предикації. Наприклад, 这本书好 zhè běn shū hǎo – *ця книга хороша*, це речення вважається неповним, з неповною предикацією. Якщо ж оформити предикат 好 hǎo прислівником 很 hěn: 这本书很好 zhè běn shū hěn hǎo, то отримуємо цілісне, завершене речення з повною предикацією. З точки зору семантики прислівник 很 hěn не несе ніякого смислового навантаження, але граматично доповнює речення і робить його завершеним. Іншим прикладом, який навів О. О. Драгунов слугує фраза 他走 tā zǒu *він йде*. Проте, це речення не може функціонувати як самостійне ціле і потребує додаткового оформлення: 她就走 tā jiù zǒu *він зараз піде*. В першому випадку речення не має сенсу з точки граматики, тому й потребує уточнення у вигляді прислівника (Драгунов, 1952, с. 205-206).

Однак Є. І. Рождественська акцентувала увагу на тенденції до часткової втрати повнозначності прислівниками першої групи, і таким чином, їх переходу до службових слів. Тому, на думку дослідниці, повнозначність прислівників чи її втрата не може слугувати підставою для поділу прислівників на такі два розряди. Ймовірніше, це особлива риса, яка може розмежовувати прислівники від розряду службових слів (Рождественська, 1961, с. 76). Є. І. Рождественська також проаналізувала функціонування прислівників, які О. О. Драгунов відніс до першої групи в

своїй класифікації. Вона з'ясувала, що вони можуть стосуватися як речення в цілому, так і окремого члена речення.

Здійснив подібне дослідження і С. А. Колодко. Він узяв для прикладу 34 речення з використанням прислівника 忽然 *hūrán* і з'ясував, що у 35% прикладів цей прислівник оформлює речення в цілому, у 47% виступає означенням до дієслова та у 18% – до словосполучень, перед якими стоїть (Колодко, 2013, с. 210). Таким чином, на думку Є. І. Рождественської та С. А. Колодко, класифікація О. О. Драгунова підлягає сумнівам.

О. А. Шахаєва розробила класифікацію прислівників у сучасній китайській мові на семантичній основі, і розділила всі прислівники на сім груп:

1) прислівники часу (刚 *gāng* *щойно*, 已经 *yǐjīng* *вже*, 曾 *céng* *колись*, 将 *jiāng* *ось-ось*, 正在 *zhèngzài* *якраз*, 才 *cái* *тільки тоді*, 就 *jiù* *відразу*, 马上 *mǎshàng* *негайно*, 立刻 *lìkè* *відразу*, 常常 *chángcháng* *часто*, 渐渐 *jiànjiàn* *поступово*, 从来 *cónglái* *завжди*, *здавна*);

2) прислівники обмеження і узагальнення (都 *dōu* *все/весь*, 一起 *yīqǐ* *разом*, 总 *zǒng* *завжди/загалом*, 完全 *wánquán* *повністю*, 一块 *yīkuài* *разом*, 一同 *yītóng* *разом/спільно*, 一共 *yīgòng* *всього*, 仅仅 *jǐnjǐn* *всього лиш*, 只 *zhǐ* *тільки*, 仅 *jǐn* *лише*, 唯 *wéi* *лиш тільки*, 唯独 *wéi dú* *тільки/наодинці*);

3) прислівники ступеню (很 *hěn* *дуже*, 非常 *fēicháng* *надзвичайно*, 挺 *tǐng* *дуже*, 更 *gèng* *ще більше*, 太 *tài* *надто*, 最 *zuì* *най-*, 极 *jí* *найбільш/вкрай*, 比较 *bǐjiào* *порівняно*, 稍微 *shāowéi* *трохи*, 略 *lüè* *злегка/в якійсь мірі*, 略微 *lüèwēi* *ледь-ледь/трохи*, 相当 *xiāngdāng* *достатньо*);

4) прислівники повторюваності (又 *yòu* *знову*, 也 *yě* *також*, 再 *zài* *знову/потім*, 再三 *zàisān* *неодноразово*, 还 *hái* *ще*, 重新 *chóngxīn* *спочатку*, 反复 *fǎnfù* *повторно*);

5) прислівники ствердження і заперечення (一定 yīdìng *безумовно*, 准 zhǔn *точно/неодмінно*, 必定 bìdìng *обов'язково/неодмінно*, 必然 bìrán *неминуче*, 不 bù, 没 méi, 非 fēi, 莫 mò, 未 wèi *не*);

6) прислівники способу дії (竭力 jiélì *з усіх сил*, 断然 duànrán *категорично*, 互相 hùxiāng *один одного/взаємно*, 悄悄 qiāoqiāo *потихеньку*, 大力 dàlì *з усіх сил*, 亲自 qīnzì *особисто*, 决然 juéran *рішуче*);

7) модальні прислівники (可 kě *можна*, 难道 nándào *невже*, 究竟 jiùjìng *зрештою*, 到底 dàodǐ *в кінці кінців*, 反正 fǎnzhèng *в будь-якому випадку*, 却 què *але*, 倒 dào *проте/навпаки/все ж*, 大约 dàyuē *приблизно/ймовірно*, 难怪 nánguài *не дивно*, 大概 dàgài *приблизно/ймовірно*) (Шахаєва, 2016, с. 47).

О. А. Шахаєва також уточнює, що деякі прислівники можуть мати різні значення, тому й відповідно можуть належати до різних розрядів. До таких прислівників належать, наприклад, 才 cái та 就 jiù. Вони можуть виражати часові, модальні й значення обмеження, а також слугувати зв'язкою в реченні.

В. І. Горелов в свою чергу розподіляє прислівники в китайській мові на три розряди:

1) якісні прислівники (відображають внутрішній бік розвитку подій, виражають якісну характеристику дії). До таких прислівників належать 忽然 hūrán *раптом*, 决然 juéran *рішуче*, 连忙 liánmáng *поспіхом*, 特地 tèdì *спеціально* тощо. Такі прислівники зазвичай виконують обставинну функцію при дієсловному присудку.

2) обставинні прислівники (відображають внутрішню сторону розвитку подій чи прояву ознаки). Вони вказують на обставини, за яких реалізуються дії або проявляються ознаки. Ця група охоплює такі прислівники, як 已经 yǐjīng *вже*, 将来 jiānglái *в майбутньому*, 也 yě *також*, 还 hái *ще*, 又 yòu *знову*, 老 lǎo *давно*, 快 kuài *скоро*, 里头 lǐtou *всередині* і т.д. Такі прислівники поєднуються з дієсловами та прикметниками.

3) прислівники ступеню (вказують на ступінь ознаки та позначають інтенсивність дії). До таких прислівників належать 很 hěn *дуже*, 非常 fēicháng *надзвичайно*, 挺 tǐng *дуже*, 更 gèng *ще більше*, 太 tài *надто*, 最 zuì *най-*, 极 jí *найбільш/вкрай*, 比较 bǐjiào *порівняно*, 甚 shén/颇 pō/大 dà – *дуже*. Вони зазвичай оформлюють прикметники, рідше поєднуються з дієсловами (Горелов, 1989, с. 64-65).

Класифікація прислівників у сучасній китайській мові, яку створив О. С. Литвинцев дуже подібна до класифікації О. А. Шахаєвої. Дослідник також виділяє сім розрядів прислівників, серед яких виділяє:

1) прислівники часу – 表示时间 biǎoshì shíjiān, до яких належать 已经 yǐjīng *вже*, 曾经 céngjīng *колись*, 早已 zǎoyǐ *в минулому*, 正在 zhèngzài *саме зараз*, 就 jiù *відразу*, 赶紧 gǎnjǐn *невідкладно*, 将 jiāng *в найближчому майбутньому*, 以前 yǐqián *раніше* тощо;

2) прислівники повторюваності і частоти – 表示重负、频率 biǎoshì zhòngfù, pínlǜ, до яких входять 从来 cónglái *з початку*, 也 yě *також*, 重新 chóngxīn *спочатку*, 屡次 lǚcì *не однократно*, 时常 shícháng *постійно*, 往往 wǎngwǎng *найчастіше*, 始终 shǐzhōng *весь час* і т.д;

3) прислівники обмеження 表示范围 biǎoshì fànwéi. Наприклад, 都 dōu *все*, 全 quán *повністю*, 总 zǒng *всього*, 统统 tǒngtǒng *все разом*, 仅仅 jǐnjǐn *всього лиш*, 一概 yīgài *в цілому*, 一律 yīlǜ *все разом/рівномірно*, 一起 yīqǐ *разом*.

4) прислівники ступеню – 表示程度 biǎoshì chéngdù, які охоплюють 有点儿 yǒudiǎn er *трохи*, 稍 shāo *небагато*, 比较 bǐjiào *відносно*, 挺 tǐng *достатньо*, 更 gèng *ще більш*, 尤其 yóuqí *особливо*, 过于 guòyú *занадто*, 越发 yuèfā *все більше*.

5) прислівники місцезнаходження – 表示处所 *biǎoshì chùsuǒ*, до яких належать 到处 *dàochù повсюду*, 处处 *chùchù скрізь*, 四处 *sìchù повсюду*, 所处 *suǒ chù в будь-якому місці*.

6) прислівники стану і способу дії – 表示情态、方式 *biǎoshì qíngtài, fāngshì*. Наприклад, 忽然 *hūrán раптом*, 猛然 *měngrán різко*, 肆意 *sìyì самовільно*, 特意 *tèyì навмисно*, 暗暗 *àn'àn таємно*, 亲自 *qīnzì особисто*, 赶紧 *gǎnjǐn з поспіхом*.

7) модальні прислівники 表示语气 *biǎoshì yǔqì*, до яких входять 难道 *nándào невже*, 决 *jué категорично*, 反正 *fǎnzhèng так чи інакше*, 也许 *yěxǔ можливо*, 偏偏 *piānpiān як навмисно*, 明明 *míngmíng очевидно*, 居然 *jūrán всупереч сподіванням*, 幸而 *xìng'ér на щастя*, 恰恰 *qiàqià точнісінько*, 何必 *hébì з якого дива* (Литвинцев, 2018, с. 55-56).

Таким чином, О. С. Литвинцев проаналізував особливості функціонування прислівників в китайській мові та розробив класифікацію на основі семантичної складової.

Розглянувши декілька класифікацій різних дослідників, ми виділяємо одну, створену на основі взаємодоповнення двох класифікацій: О. А. Шахаєвої та О. С. Литвинцев. Ми вважаємо доцільним виокремити такі розряди:

1. **прислівники часу** (曾经 *céngjīng колись*, 早已 *zǎoyǐ в минулому*);
2. **прислівники місця** (到处 *dàochù повсюду*, 处处 *chùchù скрізь*);
3. **прислівники ступеню** (更 *gèng ще більш*, 尤其 *yóuqí особливо*);
4. **прислівники способу дії** (亲自 *qīnzì особисто*, 决然 *juérán рішуче*);
5. **прислівники модальні прислівники** (难道 *nándào невже*, 也许 *yěxǔ можливо*);
6. **прислівники ствердження і заперечення** (一定 *yīdìng безумовно*, 莫 *mò, 未 wèi не*);

7. прислівники обмеження і узагальнення (一共 yīgòng *всього*, 只 zhǐ *тільки*);

8. прислівники частотності і повторюваності (重新 chóngxīn *спочатку*, 屢次 lǚcì *не однократно*).

Ми беремо за основу ці класифікації, адже вони максимально залучають всі прислівники і детально розподіляють їх на групи за функціями та ознаками, які є спільними для однієї групи. Така класифікація, на нашу думку, є більш повною і цілісною, оскільки вона максимально розділяє прислівники між собою, і таким чином розділяє їх властивості, функції та інші характеристики. Основними змінами в класифікації є об'єднання категорії обмеженості і узагальнення, частотності і повторюваності, а також залучення категорії ствердження і заперечення з класифікації О. А. Шахаєвої. З точки зору семантики класифікація більш чітко охоплює всі прислівники в сучасній китайській мові, що може послугувати нам для подальшого дослідження, адже кожен з розрядів має свої функціональні особливості, виділити які є нашим безпосереднім завданням.

3.2 Функціонування прислівників у сучасній китайській мові

Для того, щоб краще зрозуміти природу прислівників, варто розглянути їх ознаки та особливості в процесі функціонування. Враховуючи, що прислівник у сучасній китайській мові відрізняється від прислівників європейських мов, він потребує особливої уваги та ретельних досліджень. По-перше, це зумовлюється тим, що китайська мова є представником мов ізольюючого типу, тому лексичні засоби є важливим індикатором для відтворення часових рамок в процесі висловлювання. Прислівник якраз і є таким індикатором для уточнення часу в китайській мові. Іншим важливим фактором є неоднозначність і біполярна природа прислівника, а саме

невизначений статус через відсутність чітких ознак і остаточної категоріальної приналежності.

Чжан Юехун здійснив семантичний аналіз прислівників китайської мови на основі концепції «сфери дій», запропонованої М. В. Филипенком (Филипенко, 2003). В основі концепції лежить ідея, що прислівники способу дії поділяються на прислівники з фіксованою та з «плаваючою» сферами дії. Прислівники з фіксованою сферою дії тісно пов'язані з окремими семантичними компонентами або ознаками в семантичній структурі ситуації. Якщо в семантичній структурі предиката відсутній такий компонент, то він не формує поєднання з відповідними прислівниками. **Прислівники з фіксованою сферою дії** не мають відношення до організації фрази типу «тема-рема» і не реалізовується як рема. Наприклад:

1)他一直拿着剑 tā yīzhí nǎzhe jiàn – він постійно носить меч;

2) 关于史学的含义，人们一直有着各种各样的说法 guānyú shǐxué de hányù, rénmen yīzhí yǒuzhe gè zhǒng gè yàng de shuōfǎ – стосовно поняття історії у людей завжди виникають різні думки.

Згідно з словником, прислівник 一直 yīzhí вказує, що «дія не переривається, або стан не змінюється» («现代汉语词典» / Словарь современного китайского языка, 2016, с 1540). В першому прикладі дієслово 拿 ná поєднується з аспектуальним афіксом 着 zhe, який виражає довгий, тривалий характер дії чи стану. В другому прикладі дієслово 有 yǒu, яке несе в собі значення постійності й безперервності, також поєднується з аспектуальним афіксом 着 zhe. Тобто прислівник 一直 yīzhí часто супроводжується дієсловами з аспектуальними афіксами зі значенням подовженої дії, взаємодоповнюючи один одного. Таким чином, цей прислівник є семантичним компонентом зі значенням продовжуваності в лексико-семантичній структурі з предикатом (в нашому випадку з дієсловами 拿 ná та 有 yǒu). Отже, прислівники з фіксованою сферою дії мають тісний зв'язок з певним внутрішнім семантичним компонентом.

Лінгвістична ситуація з прислівниками з «плаваючою» сферою дії суттєво відрізняється, вони описують «зовнішню» характеристику фрагменту сенсу речення, мають здатність характеризувати різні за змістом фрагменти речення, а їх основна особливість – дуже широка поєднуваність. Функція прислівників з «плаваючою» сферою дії полягає у виявленні імпліцитних сенсів абстрактного семантичного параметру в конкретному реченні. Функціонування прислівників з «плаваючою» сферою дії тісно пов'язане з комунікативною організацією висловлювання: вони надають певним словам чи фразам статус реми актуального членування висловлення. Фрагмент висловлювання, який співвідноситься зі сферою дії прислівника є найбільш значущим з комунікативної точки зору, тому цю функцію слід розглядати як один з імпліцитних значень параметра. Звернімося до прикладів:

- 1) 我仅到过法国 wǒ jǐn dào guò fǎ guó – *я побував тільки у Франції;*
- 2) 仅在 1995 年他们就做过三项实验研究 – *тільки в 1995 році вони провели аж три лабораторних дослідження.*

Прислівник 仅 jǐn несе в собі значення обмеженості у певній сфері. У першому прикладі 仅 jǐn підсилює семантику слова 法国 fǎ guó , тобто виражає імпліцитний характер до цього об'єкту в реченні. І так само за допомогою прислівника 仅 jǐn відбувається виділення фокусу над певним учасником комунікативної ситуації, тобто місцем, часом, способом, об'єктом тощо. Прислівники з «плаваючою» сферою дії характеризуються складними правилами взаємодії з елементами речення і більш широкого контексту. Такі прислівники дають характеристику всій ситуації, яка описується предикатом, або якимось її аспектам. Їх вживання зазвичай не залежить від семантичних властивостей предиката (Чжан Юехун, 2019, с. 146-148).

Аналізуючи функціональні особливості обставинних прислівників, можна зазначити, що такі прислівники більш гнучкі стосовно позиції в реченні, на відміну від якісних чи прислівників ступеню. Якщо в реченні наявні і обставинні і прислівники ступеню, то обставинні, як правило,

передують прислівникам ступеню. Основну роль при розташуванні прислівника в реченні в цьому випадку відіграє його значення та ступінь зв'язку з означуваним словом (Колодко, 2012, с. 232).

Наприклад:

1. 老是这么孝顺, 她 *lǎo shì zhème xiàoshùn, tā* – *вона завжди така слухняна* (老舍 Лао Ше, 1955, с. 146);

2. 他永远俊美, 老那么温和 *tā yǒngyuǎn jùnměi, lǎo nàme wēnhé* – *він завжди такий красивий, такий ласкавий* (老舍 Лао Ше, 1955, с. 219).

Розглядаючи ці приклади, С. А. Колодко наголосив, що прислівники ступеню *这么 zhème* та *那么 nàme* *такий* мають тісний зв'язок з означуваними словами *孝顺 xiàoshùn* *слухняна* та *温和 wēnhé* *ласкавий*, тому й не можуть займати іншої позиції в реченні. Натомість значення прислівника *老 lǎo* *завжди* допускає можливість його позиціонування на початку речення або перед прислівником *那么 nàme*. Тому в тих випадках, коли в реченні є два прислівники – прислівник ступеня та обставинний прислівник, останній, як правило, передує першому. Позиційна перестановка їх неможлива.

Дослідник також вказує на той факт, що інколи прислівники можуть входити до складу предиката, а деколи бути самостійним логічним предикатом:

- 他什么时候来的? *tā shénme shíhòu lái de?* – *він коли приїхав?*

- 是刚才来的 *shì gāngcái lái de* – *щойно приїхав.*

Займаючи дистантну позицію, обставинні прислівники обох підгруп входять до складу логічного предиката, відносячись не тільки до означуваного слова, але й до всього наступного висловлювання в цілому (Колодко, 2012, с. 232-233).

Іноді можлива позиційна перестановка додатка і прислівника, при цьому відбуваються зміни смислу висловлювання, проте таке явище спостерігається за умови, що додаток непрямий. Наприклад:

我都说好啦，他先给咱们拉稻草，接着往合作社送草袋子 wǒ dū shuō hǎo la, tā xiān gěi zánmen lā dào cǎo, jiēzhe wǎng hézuòshè sòng cǎo dàizi – *Я про все домовилася, він спочатку відвезе нам солому, а потім мішки до кооперативу* (Сунь Юй, 1953, с. 239).

В наведеному прикладі прислівник 先 xiān спочатку стосується не лише дієслова 拉 lā *везти*, а й всієї частини речення. Якщо прислівник 先 xiān розташувати після додатка 给咱们 gěi zánmen *нам*, то відтінок значення висловлювання дещо зміниться. При такій перестановці значення додатка *нам* залишається, але акцент зміщується на інший об'єкт в реченні – *спочатку солому, а потім інше...* (Колодко, 2012, с. 234-235).

Обставинні прислівники а також прислівникові іменники, розміщені в експозиції зазвичай несуть в собі відомі дані, є вихідним судженням для наступної частини. Далі вже розвивається подальша ідея висловлювання автора. Прислівники, які застосовуються в наступних частинах речення дуже часто використовуються для збереження зв'язку однієї думки висловлювання з іншою.

Дуже важливою є роль прислівників в окресленні часових рамок в китайській мові, адже саме дієслово не виражає часових ознак. Тому для вираження часу в китайській мові застосовуються спеціальні індикатори, або ж час визначається за контекстуальними ознаками. Прислівник якраз і належить до таких індикаторів на позначення часу, зокрема таку функцію мають обставинні прислівники та іменники часу, наприклад: 刚 gāng , 刚才 gāngcái *щойно*, 将来 jiānglái *в майбутньому*, 就 jiù *відразу*, 才 cái *тільки тоді*, 再 zài *потім*, 以后 yǐhòu *після того*, 现在 xiànzài *зараз*, 正在 zhèngzài *якраз*, 今年 jīnnián *цього року*, 昨天 zuótiān *вчора*, 晚上 wǎnshàng *ввечері*, 目前 mùqián *на сьогодні*, 未来 wèilái *в майбутньому*.

Чжан Ішен бере до уваги й синтаксичні функції прислівників у сучасній китайській мові. На його погляд, існують два розряди прислівників: 1) 可补副词 kě bǔ fùcí – прислівники, які можуть також суміщати в собі функцію 补语 bǔyǔ (додатковий член речення), тобто доповнення, уточнення та 2) 唯补副词 wéi bǔ fùcí – прислівники, які виконують спеціальну виключну функцію 补语 bǔyǔ (张谊生 Чжан Ішен, 2001, с. 135). Основна функція прислівників типу 可补副词 kě bǔ fùcí полягає в реалізації в якості обставини, але іноді, за умови, що семантика залишиться незмінною, такий прислівник виступає в ролі додаткового члена речення 补语 bǔyǔ. Наприклад:

白三爷的两只眼珠子，突然死死的盯住那原汤坛子一动不动了 bái sān yé de liǎng zhī yǎnzhū zi, túrán sǐ sǐ de dīng zhù nà yuántāng tánzi yī dòng bù dòng le – *Очі-намистини дідуся з білою бородою раптом нерухомо застигли поглядом на глечик з бульйоном.*

З точки зору діяльності, такі прислівники з'явилися відносно недавно, і їх в сучасній китайській мові налічується лише двадцять: 很 hěn дуже, 极 jí цілком/вкрай, 死 sǐ дуже/жахливо/до смерті, 甚 shén навіть, 尽 jìn найбільш/сповна, 煞 shā жахливо/дуже/вкрай, 至 zhì максимально, 多 duō наскільки ж/до чого ж, 远 yuǎn сильно/набагато, 死死 sǐ sǐ непорушно/намертво, 非常 fēicháng дуже/надзвичайно, 异常 yìcháng надзвичайно/виключно, 万分 wànfēn надзвичайно, 绝顶 juéding надзвичайно/виключно, 无比 wú bǐ незрівнянно, 过分 guòfèn занадто (张谊生 Чжан Ішен, 2001, с. 135-136).

Такий чином, прислівники типу 可补副词 kě bǔ fùcí виконують не лише свою, безпосередньо прислівникову функцію, а й слугують як додаток в реченні, роблячи його логічно цілісним і завершеним.

Прислівники 唯补副词 wéi bǔ fùcí – це прислівники, які функціують в реченні виключно в ролі 补语 bǔyǔ, додаткового члену речення, тобто при необхідності логічно доповнюють речення. Наприклад:

晚上回来，寂寞透顶，心里不知怎么的总觉得不快 wǎnshàng huílái, jìmò tòudǐng, xīnlǐ bùzhī zěnmé de zǒng juéde bù kuài – *ввечері повертаюсь – і самотність... ніяк не збагну, чому на душі так сумно* (张谊生 Чжан Ішен, 2001, с. 136-137).

В цьому прикладі 寂寞 jìmò означає «одинокий, самотність», а прислівник 透顶 tòudǐng – *дуже, надзвичайно, жахливо*. Цей прислівник не несе в реченні смислового навантаження і при перекладі не потребує інтерпретації, але його вживання є важливим для логічності та завершеності думки.

Щодо прислівників ступеню, вони реалізують стилістичну функцію, а саме підсилюють ознаку або додають експресивності предикату, наприклад:

这个姑娘 非常美丽 zhège gūniáng fēicháng měilì – *ця дівчина надзвичайно красива;*

他特别想换他的工作 tā tèbié xiǎng huàn tā de gōngzuò – *він дуже сильно хоче змінити роботу.*

У першому прикладі прислівник 非常 fēicháng *надзвичайно* стилістично підсилює речення, вказує на високий рівень ознаки. В іншому прикладі прислівник 特别 tèbié *дуже сильно/особливо* акцентує увагу на предикаті, у даному прикладі оформлює модальне дієслово 想 xiǎng *хотіти*.

Аналізуючи прислівники ступеню, лінгвіст С. А. Колодко робить такі висновки:

«1. Прислівники ступеня характеризуються переважно контактним розташуванням щодо означуваного слова.

2. Прислівник ступеня може мати декілька позицій у реченні: контактну, дистантну, постпозицію. Його конкретна позиція визначається: а) змістом речення (з урахуванням не лише його граматичного значення, а й актуального членування); б) бажанням підсилити лексичне значення прислівника.

3. Постпозиція прислівників ступеня в усіх випадках призводить до посилення їх семантики та виділення їх у складі логічного предиката як найбільш важливої його частини» (Колодко, 2013, с. 89) .

Варто відмітити, що досить часто прислівники ступеня не несуть ніякої стилістичної функції, не підсилюють семантики речення. Натомість вони відіграють важливу граматичну роль в реченні – вони доповнюють речення і роблять його логічно завершеним, хоча й іноді не перекладаються в процесі перекладу. Розглянемо два приклади:

这本书好 zhè běn shū hǎo – *ця книга хороша*;

这本书很好 zhè běn shū hěn hǎo – *ця книга хороша*.

Обидва приклади мають однаковий переклад: *ця книга хороша*, але в першому випадку речення виглядає неповним, натомість друге речення є логічно завершеним в смисловому відношенні за рахунок функціонування прислівника 很 hěn, який в цьому випадку не додає семантичного значення до речення. Тому тут прислівник виконує виключно граматичну функцію.

Таким чином, в таких випадках прислівники ступеня сучасної китайської мови мають особливу функцію, відмінну від функцій прислівників інших мов – слугують важливим доповнюючим елементом речення.

3.3 Особливості функціонування прислівників у сучасному китайськомовному науковому дискурсі

Для аналізу прислівників ми залучили третій розділ посібника під назвою «5G 概述及其对智能电网的价值» – «Стислий опис 5G та його значення для інтелектуальної мережі». В процесі дослідження тексту ми помітили, що застосування прислівників було не надто поширеним, проте деякі з них все ж було виявлено та проаналізовано.

В першому ж реченні вказаного розділу було застосовано прислівник 已 уї вже:

随着 4G 进入规模商用, 面向 2020 年及未来的第五代移动通信 (5G) 已成为全球通信发展热点 [suízhe 4G jìnrù guīmó shāngyòng, miànxiàng 2020 nián jí wèilái de dì wǔ dài yídòng tōngxìn (5G) yǐ chéngwéi quánqiú tōngxìn fāzhǎn rèdiǎn] – *оскільки технологія 4G набуває широкомасштабного комерційного використання, п'яте покоління мобільного зв'язку (5G) у 2020 році і майбутньому стало об'єктом неабиякого інтересу для глобального розвитку комунікацій.*

В цьому реченні прислівник 已 (спрощена версія прислівника 已经 уїjīng вже, яка застосовується частіше в текстах офіційного та наукового стилю) практично не несе лексичного навантаження в реченні, тобто може не перекладатися як окреме слово, але має важливу граматичну роль – вказує на часові рамки в другій частині речення. Завдяки цьому прислівнику ми розуміємо, що ситуація відноситься до минулого часу.

Далі було помічено вживання прислівника 将 jiāng *ось-ось/в майбутньому*:

相对 4G, 5G 将以一种全新的网络架构, 提供 10Gbps 以上的带宽、毫秒级时延... [xiāngduì 4G,5G jiāng yǐ yī zhǒng quánxīn de wǎngluò jiàgòu, tígōng 10Gbps yǐshàng de dàikuān, háomiǎo jí shí yán] – *на відміну від 4G, технологія 5G, як абсолютно нова мережева структура, забезпечить пропускну здатність в понад 10 Гбіт/с із затримкою в мілісекунди...*

В цьому прикладі 将 jiāng, як і прислівник 已 уї в попередньому реченні не відіграє особливої лексичної ролі, проте надає важливу інформацію щодо часу, в якому описується ситуація, а саме – майбутній.

Розглянемо приклад з прислівником 正 zhèng та 正在 zhèngzài якраз/саме:

移动通信技术已经历了 1G 至 4G 四个时代，正朝着第五代移动通信技术（5G）阔步前行，由此引发的新一轮技术创新浪潮正在蓄积 [yídòng tōngxìn jìshù yǐ jīnglìle 1G zhì 4G sì gè shídài, zhèng cháoze dì wǔ dài yídòng tōngxìn jìshù (5G) kuòbù qián xíng, yóu cǐ yǐnfā de xīn yī lún jìshù chuàngxīn làngcháo zhèngzài xùjī] – *технологія мобільного зв'язку пройшла чотири ери від 1G до 4G і наразі робить великі кроки до п'ятого покоління технологій мобільного зв'язку (5G), і в результаті наростає нова хвиля технологічних інновацій.*

Роль 正在 zhèng та 正在 zhèngzài в цьому реченні така ж, як і попередньо розглянутих прислівників – вказати на часовий простір ситуації, яка описується автором. Лексично ці слова може бути перекладені, а можуть й опускатися, але їх граматична функція обов'язково повинна передаватися. В цьому реченні також застосовано прислівник 已经 yǐjīng, функції якого співпадають з 已 yǐ, наведеним у прикладі вище. Але ми бачимо, що в текстах такого типу можливе застосування як повної форми цього слова, так і спрощеної. Теж саме і стосується слів 正 zhèng та 正在 zhèngzài.

У наступному прикладі ми побачили вживання прислівника ступеня 更加 gèngjiā *ще більш*:

从人与人通信延伸到物与物、人与物智能互联，使移动通信技术渗透至更加广阔的行业和领域 [cóng rén yǔ rén tōngxìn yánshēn dào wù yǔ wù, rén yǔ wù zhìnéng hùlián, shǐ yídòng tōngxìn jìshù shèntòu zhì gèngjiā guǎngkuò de hángyè hé lǐngyù] – *інтелектуальний інтернет, який від принципу зв'язку «людина-людина» розширюється до принципів «річ-річ» та «людина-річ» дозволяє проникнути в ще більш ширші сфери і галузі.*

В поданому прикладі 更加 gèngjiā функціонує як прислівник ступеня, підсилюючи ознаку – 广阔 guǎngkuò (*широкий, обширний*).

В процесі аналізування тексту, випадки вживання прислівників 更加 та 更 зустрічалися неодноразово.

Наступний приклад:

...服务范围 and 部署策略可定制，有助于行业分步骤、按需、快速地开通新业务所需要的网络新特性 [fúwù fànwéi hé bùshǔ cèlüè kě dìngzhì, yǒu zhù yú hángyè fēn bùzhòu, àn xū, kuàisù de kāitōng xīn yèwù suǒ xūyào de wǎngluò xīn tèxìng] – ... можна налаштувати сфери послуг та розгорнути стратегії, що допоможе покроково, швидко і за потреби розробляти нові необхідні мережеві характеристики для нових операцій.

В цьому прикладі фраза 快速地 kuàisù de означає *швидко*, однак слово 快速 саме по собі – це прикметник, а не прислівник, тому в цьому випадку ми наголошуємо на прислівниковому суфіксу 地 de, який наділяє прикметник функціями прислівника і, таким чином, 快速 оформляє дієслово, описує дію в повідомленні.

Розглянемо такий приклад:

对于承载传输，天生就是基于网络资源层面切片实现的 [duìyú chéng zǎi chuánshū, tiānshēng jiùshì jīyú wǎngluò zīyuán céngmiàn qiēpiàn shíxiàn de] – щодо передачі загрузки, цей поділ реалізовується саме на основі сегменту веб-ресурсу.

В цьому реченні було помічено прислівник 就 jiù, який деякі дослідники відносять до розряду, який позначає час і перекладається як *відразу*. Але в цьому реченні 就 має підсилюючий ефект і підкріплюється часткою 的 de, тому ми його переклали словом *саме*.

Звернімося до такого уривку:

聚焦到智能电网领域，尤其在智能配用电环节 [jùjiāo dào zhìnéng diànwǎng lǐngyù, yóuqí zài zhìnéng pèi yòng diàn huánjié] – зверніть увагу на інтелектуальні електромережі, особливо на вбудовані смарт-електромережі.

Тут 尤其 *убіці*, прислівник ступеня, робить акцент на другій частині речення, таким чином, автор підкреслює об'єкт (вбудовані смарт-електромережі).

Отже, в ході проведеного аналізу ми з'ясували, що в тексті науково-публіцистичного підстилю прислівники вживаються досить рідко. Найпоширенішими виявилися 更, 更加, 已经, 已, 正在, рідше використовувалися 就, 尤其 та слова, оформлені прислівниковим афіксом 地. До **основних функцій**, які реалізовували ці прислівники належать дві: *стилістична*, зокрема акцентувати увагу та підкреслити якийсь момент у висловлюванні; та *граматична*, тобто окреслити часові рамки в реченні. Таким чином, такому стилю текстів притаманне використання прислівників двох основних розрядів: прислівники часу та ступеня. Прислівники часу вживалися для позначення часу, зокрема майбутнього, тому що в тексті йдеться про новітні розробки і те, як вони повпливають на майбутнє, яким буде наш світ і наше повсякденне життя. Прислівники ступеня застосовувалися для акцентування уваги читачів на важливих моментах, щоб підкреслити якусь інформацію.

Іншим елементом для дослідження прислівників послугувала стаття «吸气式高超声速飞机的一种新概念构型» – «Нова концептуальна конфігурація повітряного гіперзвукового літака».

Перший прислівник, який ми зустріли в тексті – це 较 *жіао відносно/порівняно*:

...可在保证发动机高效工作的条件下获得较好的飞行器气动性能[kě zài bǎozhèng fādòngjī gāoxiào gōngzuò de tiáojiàn xià huòdé jiào hǎo de fēixíngqì qìdòng xìngnéng] – ...але за умови забезпечення вискоефективної роботи двигуна можна отримати порівняно високі аеродинамічні характеристики літального апарату.

Прислівник ступеня 较 jiào в цьому прикладі вказує на додаткову ознаку прикметника 好 hǎo, уточнюючи його ступінь при описі об'єкта в реченні – *порівняно високі*.

У всьому тексті вживання 较 jiào за таким принципом було помічено декілька разів (较好 jiào hǎo, 较大 jiào dà).

Розглянемо інший приклад:

吸气式高超声速飞行器近年来一直是近空间飞行器发展的重点，目前飞行器的气动布局设计主要针对演示验证飞行器 [xī qì shì gāo chāoshēngsù fēixíngqì jìnnián lái yīzhí shì jìn kōngjiān fēixíngqì fāzhǎn de zhòngdiǎn, mùqián fēixíngqì de qìdòng bùjú shèjì zhǔyào zhēnduì yǎnshì yànzhèng fēixíngqì] – *в останні роки в центрі розробки апаратів близького космічного простору завжди були повітряні гіперзвукові літальні апарати, на сьогодні аеродинамічна компоновка літака призначена в основному для демонстрації та перевірки літального апарату*.

В першій частині речення вживається прислівник 一直 yīzhí, який означає *постійно, завжди*, тобто вказує, що певна дія чи стан незмінні протягом певного періоду часу.

В другій частині цього речення було помічено слово 目前 mùqián, яке перекладається як *сьогодні, зараз*. В реченні виконує функцію обставини. Проте більшість вчених зараховує цей прислівник до особливого розряду – іменникові прислівники, які мають свої особливості, наприклад зазвичай розташовуються на початку висловлювання.

Також в цьому реченні є ще одна обставина часу – 近年来 jìnnián lái за *останні роки*. Проте ми не можемо стверджувати, що це абсолютний прислівник, адже складається з прислівникового іменника 近年 jìnnián та частки 来 lái, тому ця обставинна конструкція переступає межі цієї категорії і функціонує як фраза, словосполучення.

У наступному реченні було виявлено декілька прислівників:

随着此领域研究的深入,各类吸气式高超声速飞行器必将大踏步地迈入实用阶段,其中以远程快速运输为目标的吸气式高超声速飞机必然是重点应用方向之一[suízhe cǐ lǐngyù yánjiū de shēnrù, gè lèi xī qì shì gāo chāoshēngsù fēixíngqì bì jiāng dàtàbù de mài rù shíyòng jiēduàn, qízhōng yǐ yuǎnchéng kuàisù shū yùn wèi mùbiāo dì xī qì shì gāo chāoshēngsù fēijī bìrán shì zhòngdiǎn yìngyòng fāngxiàng zhī] – з поглибленням досліджень у цій галузі, на практичну стадію однозначно вийдуть різні типи повітряних гіперзвукових літальних апаратів, серед яких одним із ключових напрямків застосування неодмінно стане повітряна гіперзвукова авіація з метою швидкісного перевезення на великі відстані.

Прислівник 必将 bì jiāng означає обов'язково, неодмінно і вказує, що певна дія однозначно відбудеться, або ситуація неодмінно складеться так, як це описує автор. Цей прислівник належить до розряду модальних прислівників, за класифікаціями деяких дослідників. Прислівник 必然 bìrán належить до того ж розряду і має близьке значення і функцію в реченні зі словом 必将 bì jiāng.

Також в реченні позначена ще одна обставина, виражена за допомогою прислівникового суфікса 地 de, а саме 大踏步地 dàtàbù de, де фраза 大踏步 dàtàbù означає *семимильними кроками / стрімко*. Суфікс 地 de наділяє цю фразу прислівниковими ознаками.

Речення нижче містить прислівник 至少 zhìshǎo:

未来高超声速飞机应至少具有如下设计需求和特点... [wèilái gāo chāoshēngsù fēijī yìng zhìshǎo jùyǒu rúxià shèjì xūqiú hé tèdiǎn] – *майбутній гіперзвуковий літак повинен мати принаймні такі конструктивні вимоги та характеристики..*

Прислівник 至少 zhìshǎo означає як *мінімум/ щонайменше*, тобто вказує на певні мінімальні умови чи ознаки. Це слово можна зарахувати до розряду прислівників обмеженості.

Розглянемо наступний приклад:

...如头部一般需考虑装载各类电子设备，腹部一般考虑装载载荷[rú tóu bù yībān xū kǎolǜ zhuāngzǎi gè lèi diànzǐ shèbèi, fùbù yībān kǎolǜ zhuāngzǎi zǎihé] – *наприклад, передня частина, як правило, потребує врахування різного електронного обладнання для загрузки, а центральна частина зазвичай потребує врахування сили тяжіння при загрузці.*

Прислівник 一般 yībān означає як *правило, зазвичай, в основному*, позначаючи ситуацію, в якій щось відбувається за загальними принципами чи незмінюваність і аналогію з минулими обставинами. Цей прислівник ми також відносимо до розряду обмеженості.

Приклад вживання прислівника ступеня показано нижче:

上述要求对未来飞行器的设计提出了十分苛刻的设计约束 [shàngshù yāoqiú duì wèilái fēixíngqì de shèjì tíchūle shífēn kēkè de shèjì yuēshù] – *вищевказані вимоги висувають дуже жорсткі проектні обмеження на конструкцію майбутнього літака.*

В цьому прикладі прислівник ступеня 十分 shífēn *дуже, вкрай* позначає інтенсивність ознаки 苛刻 kēkè *суворий, жорсткий*, виконуючи стилістичну функцію в реченні.

Далі до уваги пропонується такий уривок поширеного речення:

...在充分吸收现有飞行器构型设计优点的基础上... [zài chōngfèn xīshōu xiàn yǒu fēixíngqì gòu xíng shèjì yōudiǎn de jīchǔ shàng] – *на основі повного засвоєння переваг поточної конструкції літака..*

Слово 充分 chōngfèn, що означає *повною мірою, сповна* при перекладі відтворюється як прикметник. Але з точки зору китайської мови, 充分 chōngfèn оформлює дієслово, тобто вказує на ознаку дії, і тому функціює як прислівник. Належить цей прислівник до групи прислівників ступеня.

Наступний приклад:

此外，研究还发现翼前缘形状的变化对整机的气动性能影响较大，应是下一步优化设计的重点[cǐwài, yánjiū hái fāxiàn yì qián yuán xíngzhuàng de

biànhuà duì zhěng jī de qìdòng xìngnéng yǐngxiǎng jiào dà, yīng shì xià yībù yōuhuà shèjì de zhòngdiǎn] – крім того, дослідження також виявило, що вплив зміни передньої кромки крила на аеродинамічну якість механізму досить великий, що має бути ключовим моментом для наступної оптимізації проєкту.

В цьому реченні було вжито прислівник 还 hái *також, ще*, що вказує на додаткову дію, і який можна віднести до розряду повторюваності і частоти. За допомогою цього прислівника автор повідомляє, що ще було зроблено і додаток до того, що повідомлялося раніше.

Прислівники в цьому тексті зустрічалися не надто часто, проте вони виявились досить різноманітними. Ми помітили фігурування прислівників ступеня, таких як 较, 充分 та 十分; прислівників та іменникових прислівників часу, як 目前, 近年, 一直; модальних прислівників 必将 та 必然; повторюваності й частоти 还, а також прислівники обмеженості 一般, 至少. Модальні прислівники виражають приховане, ненав'язливе ставлення мовця до ситуації, додає певного настрою до висловлювання, тобто автор намагається зацікавити і вразити читача. Прислівники часу виявляються важливими, адже автор вказує, яка ситуація з розробкою є зараз, і яка буде в майбутньому. Прислівники ступеня слугують для підкреслення ознаки чи дії, тобто наголошують на певних моментах, підсилюють їх. Прислівники обмеженості, повторюваності й частоти вносять більше конкретики до змісту, щоб реципієнт більш чітко сприйняв інформацію. Таким чином, в залежності від типу прислівників, їх **функції** були різними, серед яких основними були 1) граматична, а саме уточнення інформації щодо часових рамок; 2) стилістична, тобто підсилення ступеня ознаки чи дії; 3) вираження модальності в реченні; 4) вираження додаткової інформації і обставин.

Стаття «现代汉语副词性语素论析» – «Детальний аналіз прислівникових морфем сучасної китайської мови» пов'язана з дослідженням

прислівникових морфем в китайській мові, тому містить прислівники у якості прикладів, такі випадки ми до уваги не брали.

У першому реченні ми помітили прислівник 最 zuì:

语素是最小的语法单位 [yǔsù shì zuìxiǎo de yǔfǎ dānwèi] морфема – це найменша одиниця в граматиці.

Прислівник ступеня 最 zuì перекладається як *найбільш* і частіше всього передається в перекладі як префікс *най-*, у нашому випадку *найменша*. Прислівник слугує для підсилення ознаки об'єкту, вказує на додаткову ознаку іншої ознаки.

У наступному прикладі показано вживання прислівника 就 jiù:

吕叔湘谈到语素的语法类别问题“.....基本上就是词类问题 [Lǚshūxiāng tán dào yǔsù de yǔfǎ lèibié wèntí “.....jīběn shàng jiùshì cílèi wèntí] – Люй Шусян говорив про граматичну категорію морфем: «по суті це і є питання категорій».

Прислівник 就 jiù сам по собі має безліч варіантів перекладу, зокрема *відразу, ось-ось, тільки, лише, якраз*. В нашому випадку 就 jiù виступає в якості модального прислівника, виражаючи впевненість. За допомогою 就 jiù автор підтверджує та запевняє у достовірності висловлювання. Тому, як варіант, ми у перекладі можемо передати 就 як *це і є*. У такому разі прислівник 就 jiù належить до розряду модальних прислівників.

Приклад, наведений нижче містить декілька прислівників:

尹斌庸 (1984) 明确提出“语素不一定是词，但是却明显地具备着词性” [Yǐnbīnyōng (1984) míngquè tíchū “yǔsù bù yīdìng shì cí, dànshì què míngxiǎn de jùbèizhe cíxìng”] – Їнь Біньюн (1984) чітко заявив, що «морфема не обов'язково є словом, але, тим не менш, вона явно володіє особливостями слова».

По-перше, ми помітили прислівник 明确 míngquè *чітко*. Це слово може виконувати функції як прислівника, так і прикметника. Але в поданому

реченні明确 míngquè реалізується як прислівник, адже оформлює дієслово і виражає ознаку дії. Прислівник належить до класу прислівників способу дії.

Далі з'являється прислівник 一定 yīdìng *неодмінно, обов'язково*, який належить до класу модальних прислівників та гарантує точність і неминучість ситуації.

Наступний прислівник в цьому реченні – 却 què, який може бути передано в перекладі як *тим не менш, все-таки, як виявилось* тощо, і досить часто вживається разом з протиставними сполучниками, як в нашому прикладі з 但是 dànshì *але*. Іноді цей прислівник лексично не передається в перекладі.

Також в реченні вжито прислівник 明显地 míngxiǎn de – *очевидно*, а точніше прикметник з прислівниковим афіксом 地 de, який наділяє прикметник функціями прислівника, і той виражає спосіб дії в реченні.

Прислівник 也 yě було віднайдено в такому фрагменті:

...也可以参考汉语的语法格式 ... [yě kěyǐ cānkǎo hànyǔ de jùfǎ géshì] – *також можна звернутися до граматичної структури китайської мови...*

В цьому прикладі прислівник 也 yě, що означає *також* допомагає додати ще інформації схожого характеру до тієї, яка була викладена раніше. Прислівник належить до розряду повторюваності й частоти, за класифікацією О. С. Літвінцева.

Наступний приклад:

如此，尹文比照此类的划分相应地区分了名词性语素、动词性语素等十一类语素 [rúcǐ, yǐn wén bǐzhào cǐlèi de huàfēn xiàng yīng dìqū fēnlè míngcí xìng yǔsù, dòngcí xìng yǔsù děng shíyī lèi yǔsù] – *таким чином, Їнь Вень відповідно виділив одинадцять типів морфем за частинами мови, таких як іменні морфемми та дієслівні тощо.*

Цей приклад ілюструє випадок вживання слова з прислівниковим афіксом 地 de, який наділяє це слово, а саме прикметник, прислівниковими

функціями, зокрема виконувати роль обставини в реченні. За допомогою 地 de прикметник 相应 xiàngyīng *відповідний* перейшов до групи прислівників зі значенням *відповідно*.

Вживання деяких прислівників можемо бачити далі:

鉴于语素的基本功能是组合成词，一般以语素的构词能力（即“能否独立成词”）作为衡量语素自由与否的标准，能单独成词的是自由语素，反之则是不自由语素 [jiànyú yǔsù de jībēn gōngnéng shì zǔhé chéng cí, yībān yǐ yǔsù de gòu cí nénglì (jí “néng fǒu dúlì chéng cí”) zuòwéi héngliáng yǔsù zìyóu yǔ fǒu de biāozhǔn, néng dāndú chéng cí de shì zìyóu yǔsù, fǎnzhī zé shì bù zìyóu yǔsù] – *оскільки основна функція морфеми полягає в утворенні слова, словотвірна здатність морфеми (тобто «чи може вона утворити слово самостійно») зазвичай використовується як критерій того, чи морфема самостійна чи навпаки – ні.*

Прислівник 一般 yībān *зазвичай*, в основному, як ми зазначали вище позначає ситуацію, в якій щось відбувається за загальними принципами чи незмінюваність і аналогію з минулими обставинами. Випадки вживання цього прислівника в тексті не було одиничними. Прислівник 反之 fǎnzhī означає *навпаки*, з *іншого боку* і транслює протиставність двох ситуацій чи понять. 反之 fǎnzhī належить до категорії модальних прислівників.

Наступний приклад речення з вживанням прислівника:

整体来说，汉语的语素分布呈现由“自由语素 – 半自由语素 – 不自由语素”渐变的发展 [zhěngtǐ lái shuō, hànǔ de yǔsù fēnbù chéngxian yóu “zìyóu yǔsù-bàn zìyóu yǔsù-bù zìyóu yǔsù” jiànbìan de fǎ zhǎn] – *У цілому, уявлення про китайські морфеми демонструє поступову еволюцію: «самостійні морфеми – напівсамостійні морфеми – несамостійні морфеми».*

Прислівник 渐 jiàn означає *поступово*, він оформлює дієслово в реченні, виступаючи означенням до нього, і фраза 渐变的发展 jiànbìan de fǎ zhǎn перекладається як *розвиток, який поступово змінюється*, але в

перекладі на українську більш доцільно її передати як *поступова еволюція*. Тим не менш, в китайській мові 渐 jiàn – це прислівник.

Приклад нижче ілюструє випадки вживання прислівників різних груп:

然而，从笔者掌握的国内外已有文献来看，虽然与本文所要讨论的相关问题在汉语和其他不同语言的语法研究中零零星星地也有一些，但却鲜有考察副词性语素的专文 [rán'ér, cóng bǐzhě zhāngwò de guónèi wài yǐ yǒu wénxiàn lái kàn, suīrán yǔ běnwén suǒyào tāolùn de xiāngguān wèntí zài hànyǔ hé qítā bùtóng yǔyán de yǔfǎ yánjiū zhōng líng líng xīngxīng dì yěyǒu yīxiē, dàn què xiān yǒu kǎochá fùcí xìng yǔsù de zhuānwén] – *однак, судячи з опанованої автором вітчизняної та зарубіжної літератури, хоча й пов'язані питання, які розглядаються в цій статті, розкидані шматочками в граматичних дослідженнях китайської та інших різних мов, але все-таки статі, в яких досліджуються прислівникові морфемі зустрічаються не часто.*

В цьому складному реченні вжито прислівник часу 已 yǐ, який вказує на минулий час і результат (*вже опанованої..*), проте в перекладі може опускатися, як в нашому прикладі. Також в реченні зустрічається прислівниковий афікс 地, який наділяє фразу 零零星星 línglíng xīngxīng *дрібні розкидані шматочки* функцією прислівника. І на кінець, прислівник 却 què, який може мати різні варіанти перекладу в залежності від ситуації вживається разом з протиставним сполучником для підсилення його значення *але все-таки*.

Крім висвітлення функціонування прислівників у зазначених вище прикладах, ми також виявили вживання таких прислівників, як 约 yuē *приблизно*, прислівники ступеня 较 jiào *порівняно/відносно*, 几乎 jīhū *майже*, 差不多 chàbùduō *майже*, прислівники обмеження 只 zhǐ *тільки*, 总 zǒng *загалом*, 都 dōu *весь/всі*, прислівники часу, як 曾 céng *колись/якось* тощо.

Загалом, вживання прислівників в цій статті було досить поширеним і різноманітним. В тексті містяться прислівники різних розрядів, а саме

прислівники часу, ступеня, обмеження й узагальнення, повторюваності й частоти, способу дії та модальні прислівники. Таким чином, в тексті немає обмеження щодо застосування різновидів прислівників, а навпаки вони активно реалізуються в поданій статті. Автори статті всебічно використовують прислівник, як засіб мови для повної висвітлення своїх думок.

Проаналізувавши вживання прислівників в обраних матеріалах спільного стилю, проте різної тематики, ми виділяємо **такі функціональні особливості прислівників** китайської мови.

1) деякі прислівники, зокрема прислівники ступеня, в основному реалізують стилістичну функцію, тобто підсилюють ту чи ту ознаку в реченні, додають експресивності до висловлювання. Наприклад, автор застосовує прислівники ступеня, коли хоче наголосити на якійсь дії, ознаці, або ж підсилити їх значення, оскільки обрані статті стосувалися новітніх розробок, і одним із завдань авторів було зацікавити і вразити читачів, викликати їхнє захоплення;

2) прислівники часу виконують граматичну функцію, а саме слугують вектором для позначення часових рамок в реченні (вказують на минулий, теперішній чи майбутній час). Найчастіше в текстах наукового стилю автори вказували на майбутній час, а також теперішній, коли мова йшла про сьогодення. Іноді вживалися й прислівники на позначення минулого часу, коли повідомлялося, що *вже* було зроблено і як це відіграло роль в подальшому;

3) модальні прислівники передають ставлення мовця до ситуації, виражаючи емоційну оцінку чи певний відтінок настрою мовця, таким способом мовець ненав'язливо й непомітно проявити своє бачення на ситуацію. Модальні прислівники є яскравим прикладом, який ілюструє невидимий зв'язок між мисленням людини і мовленням, тобто є прямим провідником між ними, інструментом сполучення;

4) для текстів наукового стилю притаманне широке застосування прислівників, утворених від інших частин мови за допомогою афіксів, таких як 地 de, 超 chāo, вони мають здатність наділяти прикметники чи навіть фразеологічні одиниці прислівниковими функціями. Наймовірніше, це стосується ситуацій, коли автор хоче застосувати певну частину мови чи фразу, яка має влучне значення для його висловлювання, але не виконує функцій прислівника, тому залучення афіксів – це доцільне вирішення такого завдання (приклад з 零零星星地);

5) прислівникам в текстах наукового стилю притаманна функція вираження протиставлення в реченні. Дуже часто в реченнях з протиставленням було помітно вживання прислівників типу 反之 fǎnzhi, 却 què, що пов'язано із завданням прислівників доповнювати протиставні сполучники в реченні, підсилюючи ефект протиставлення. Таким чином, протиставні сполучники і прислівники «працюють в парі» для досягнення абсолютної мети висловлювання;

б) деякі прислівники мають ознаки такого члена речення в китайській мові, як 补语, який слугує доповнюючим елементом для завершеності висловлювання. Мається на увазі, що такий прислівник, як і категорія 补语 в китайській мові, семантично ніякої ролі не відіграє, не додає ніякого сенсу до висловлювання, але граматично упорядковує структуру речення, оформлює цілісність думки. Такі прислівники також, як і модальні, є відображенням мислення народу, віддзеркаленням їхнього менталітету та є одним із способів, міркувань, який вважається досить унікальним;

7) для наукового стилю характерне вживання короткої форми прислівників (已 yǐ, 正 zhèng). Це зумовлюється тим, що такі короткі форми притаманні текстам офіційно-ділового стилю та наукового, адже ці два стилі характеризуються чіткістю та логічністю викладу інформації, змістовна лаконічність, певна суворість і нормативність – важливі індикатори цього

стилю. Скорочені форми слів, в тому числі й прислівників є прямими показниками наукового стилю;

8) деякі прислівники можуть не передаватися лексичними засобами в текстах перекладу, тобто їх функція розкривається не лексичними засобами, а, наприклад, граматичними, зокрема зміною форми дієслова;

9) вживання модальних прислівників поширеним явищем, що зумовлюється метою текстів науково стилю – переконати читачів у правильності своїх теорій і думок за допомогою фактів і аргументів, тому модальність – це спільна ознака прислівників та текстів наукового стилю;

10) один і той самий прислівник може бути представником різних розрядів в межах класифікації, наприклад, прислівник 就 в одній ситуації може відноситися до прислівників часу, а в іншій – до модальних. Припускаємо, що таке явище пов'язане з походженням цього слова та його еволюцією, тобто 就 в минулому функціював дієсловом та мав одні характеристики, а з плином часу набув нових ознак, що зумовлюється історичними факторами;

11) з синтаксичної точки зору, прислівники не можуть вільно пересуватися в межах речення, а стоять перед дієсловом або означуваним словом, тобто словом, яке вони описують, надають додаткову характеристику. Лише деякі прислівники стоять на початку речення, оформлюючи його в цілому, описуючи ситуацію в цілому. Таким чином, найчастіше прислівники характеризуються контактною позицією (разом зі словом, яке описують), і рідше – дистактною (коли стосуються речення чи фрази);

12) з-поміж усіх членів речення найтісніший зв'язок прислівник має з предикатом, тому що за своєю природою прислівник не може оформлювати іменник, займенник, числівник тощо. Прислівник може охарактеризувати тільки дієслово та прикметник, які належать до групи предиката. Винятком

служать прислівники, які стосуються всього висловлювання і не мають прив'язки до конкретного слова чи фрази.

Таким чином, ми виділили закономірності, пов'язані з функціонуванням прислівників в текстах наукового стилю. Такі закономірності можуть допомогти розібратися у вживання прислівників та як їх передати при перекладі. Такі принципи вживання прислівників стануть у нагоді при перекладі текстів наукового стилю, для написання власних наукових робіт китайською мовою, а також у практиці викладання китайської мови як іноземної, не виключено, що ці результати будуть враховані для подальших досліджень.

Висновки до розділу 3

Цей розділ був присвячений розгляду деяких класифікацій прислівників китайської мови, аналізу функціональних характеристик у загальній китайській мовній системі та дослідження вживання, особливостей і функцій прислівників безпосередньо в науковому стилі китайської мови.

1. Детально дослідивши та аналізувавши класифікації прислівників китайської мови, ми виокремили свою, яка складається з восьми категорій: *1) часу, 2) місця, 3) ступеню, 4) способу дії, 5) модальні прислівники, 6) ствердження і заперечення, 7) обмеження і узагальнення, 8) частотності і повторюваності.*

2. Під час дослідження особливостей функціонування прислівників, ми розділяємо думку щодо концепції Чжан Юехуна «сфери дій», за якою прислівники поділяються на дві групи: з фіксованою та «плаваючою» сферою дії. Згідно з цією концепцією прислівники з фіксованою сферою дії мають тісний зв'язок лише з певним семантичним компонентом речення, в той час як прислівники з «плаваючою» сферою дії мають широку поєднуваність, описують «зовнішню» характеристику фрагменту висловлювання.

Частина нашого дослідження пов'язана з аналізуванням функціонування прислівників на синтаксичному рівні, а саме їх реалізація в реченні й позиційні особливості. Зокрема ми виявили, що обставинні прислівники більш «вільні» щодо розташування в реченні, в той час як прислівники ступеня прив'язані до означуваного слова і не мають функції вільної транспозиції в реченні.

3. Досліджуючи прислівники в науковому стилі китайської мови, ми виявили, що найбільш густо прислівники вживалися у тексті власне наукового стилю. Там було помітне використання прислівників майже всіх розрядів, серед яких прислівники часу, ступеня, обмеження й узагальнення, повторюваності й частоти, способу дії та модальні прислівники.

Менше вживалися прислівники в тексті науково-публіцистичного стилю, серед який було виявлено прислівники часу, зокрема 目前, 近年, 一直; прислівники ступеня 较, 充分 та 十分, модальні прислівники 必将 та 必然, та деякі інші прислівники типу 一般, 至少, 还.

Найменше зустрічалися прислівники в тексті науково-популярного стилю. Загалом були помічені лише прислівники часу, ступеня і модальності, тобто основні необхідні прислівникові функції для тексту такого типу – це граматична, стилістична і вираження модальності.

Як підсумок, ми виокремили *дванадцять особливостей*, пов'язаних з функціонуванням прислівників сучасної китайської мови.

ВИСНОВКИ

1. Розглянувши бачення цієї категорією деякими вченими, а також взявши до уваги дослідження європейських, російських та українських дослідників, ми переконалися, що визначення статусу прислівника – це досить спірне питання, і різні вчені мають різні погляди на нього. Але окреслення поняття прислівника та його основної функції загалом співпадає у дослідженнях багатьох дослідників. Можна стверджувати, що прислівник – це категорія, що виражає обставини в реченні, ознаку дії, ознаку іншої ознаки або ситуації в цілому і має тісний зв'язок з іншими самостійними частинами мови. Ми також припускаємо, що прислівник в китайській мові – це повнозначна частина мови, адже виражає лексичне і граматичне значення в реченні та не залишається лише тінювим елементом інших членів речення. Одним з найважливіших аспектів розмежування статусу прислівника в китайській мові вважається синтаксичний, тобто важливо брати до уваги не окремі категорії, а синтаксичне ядро.

2. Основними критеріями утворення прислівників в китайській мові виявились: 1) афіксальний спосіб, який включає суфіксальний, префіксальний та суфіксально-префіксальний підвиди і полягає у формуванні прислівників за допомогою афіксів, які в свою чергу наділяють слово ознаками прислівника; 2) адвербіалізація, синтаксичний спосіб без будь-яких морфологічних змін слова, який полягає у переході певної частини мови до розряду прислівника, набуваючи його ознак та функцій; 3) явище конверсійної омонімії, що означає здатність слів у китайській мові виступати у функціях декількох частин мови; 4) лексикалізація граматичної форми слова, тобто відриву форми слова внаслідок її смислової ізоляції та переходу до іншої категорії, тобто форма слова, відокремлюючись, змінює свої граматичні властивості й набуває лексичної самостійності.

З точки зору синтаксису, прислівники не надто гнучкі стосовно позиції в реченні, вони мають тісний зв'язок з означуваним словом, винятком є

тільки обставинні прислівники, які характеризуються ширшою можливістю у позиційних відношеннях. Наприклад, прислівники часу чи місця і так звані «іменникові прислівники» можуть стояти на початку речення, не прив'язуючись до одного слова чи фрази, а стосуючись всього речення.

3. В процесі нашого дослідження нам стали в нагоді як загальнонаукові, так і безпосередньо лінгвістичні методи. Щоб з'ясувати конкретні деталі, рухаючись від загальних положень було застосовано дедуктивний метод. Для опису одиниць мови та виокремлення їх особливостей знадобилися описовий та метод спостереження. Структурний метод забезпечив реалізацію дослідження прислівника на лексичному та синтаксичному рівнях. За допомогою функціонального методу було виведено функції лексичних одиниць, зокрема прислівника. На основі компонентного аналізу ми розглянули певні складові прислівників. Семантико-стилістичний аналіз сприяв розкриттю стилістичних ознак і функцій досліджуваної категорії. Для формулювання висновків було залучено метод узагальнення

4. Розглянувши класифікації прислівників китайської мови деяких дослідників, ми виділили одну для нашого дослідження, створену на основі взаємодоповнення двох класифікацій: О. А. Шахаєвої та О. С. Литвинцева. Така класифікація налічує вісім розрядів:

- 1) прислівники часу;
- 2) прислівники місця;
- 3) прислівники ступеню;
- 4) прислівники способу дії;
- 5) прислівники модальні прислівники;
- 6) прислівники ствердження і заперечення;
- 7) прислівники обмеження і узагальнення;
- 8) прислівники частотності і повторюваності.

Така класифікація максимально охоплює та чітко розподіляє всі прислівники в сучасній китайській мові.

5. Послуговуючись вказаними матеріалами, ми виділили такі функціональні особливості прислівників в сучасній китайській мові:

1) деякі прислівники, зокрема прислівники ступеня в основному реалізують стилістичну функцію, тобто підсилюють ту чи іншу ознаку в реченні, додають експресивності до висловлювання;

2) прислівники часу несуть в собі граматичну функцію, а саме слугують вектором для позначення часових рамок в речення (вказують на минулий, теперішній чи майбутній час);

3) модальні прислівники є яскравим прикладом, який ілюструє невидимий зв'язок між мисленням людини і мовленням, тобто є прямим провідником між ними, інструментом сполучення;

4) для текстів наукового стилю притаманне широке застосування прислівників, утворених від інших частин мови за допомогою афіксів, таких як 地 de, 超 chāo, вони мають здатність наділяти прикметники чи навіть фразеологічні одиниці прислівниковими функціями;

5) прислівникам в текстах наукового стилю притаманна функція вираження протиставлення в речення (прислівники 反之 fǎnzhī, 却 què);

6) деякі прислівники мають ознаки такого члена речення в китайській мові, як 补语, який слугує доповнюючим елементом для завершеності висловлювання;

7) для наукового стилю притаманне вживання короткої форми прислівників (已 yǐ, 正 zhèng);

8) деякі прислівники можуть не передаватися лексичними засобами в реченні а, наприклад, граматичними, зокрема зміною форми дієслова;

9) вживання модальних прислівників було поширеним явищем, що зумовлюється метою текстів науково стилю – переконати читачів у правильності своїх теорій і думок за допомогою фактів і аргументів;

10) один і той самий прислівник може бути представником різних розрядів в межах класифікації (наприклад, прислівник 就 в одній ситуації може відноситися до прислівників часу, а в іншій – до модальних);

11) з синтаксичної точки зору, прислівники не можуть вільно пересуватися в межах речення, а стоять перед дієсловом або означуваним словом, лише деякі стоять на початку речення, оформлюючи його в цілому;

12) з-поміж усіх членів речення найтісніший зв'язок прислівник має з предикатом.

Таким чином, ми виокремили функціонально-семантичні особливості прислівників у китайськомовному науковому дискурсі, які зможуть послугувати в процесі вивчення китайської мови, а також при перекладі текстів, зокрема наукового стилю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аврорин В. А. (1974). *Функции языка*. Современные проблемы литературоведения и языкознания.
2. Аксаков К. С. и Аксаков И. С. (2010). *Избранные труды*. Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН).
3. Барсов А. А. (1981). *Российская грамматика*.
4. Беляева А.В. (2016). *Класифікація частин мови у китайській мові*. Молодий вчений. № 6 (33).
5. Білодід І. К. (1969). *Сучасна українська літературна мова: Морфологія*.
6. Бойко В. М., Давиденко Я. Б. (2017). *До проблеми вивчення лексико-граматичних розрядів прислівника*. Вип. 86.
7. Бронікова С. А. (2001). *Засоби вираження функції сукупності в сучасній українській мові*. Астропринт. Вип. 3.
8. Виноградов В. В. (1986). *Русский язык: Грамматическое учение о слове*. Высшая школа. № 3.
9. Висоцький А. В. (2009). *Історія дослідження прислівника як самостійної частини мови*. Філологічні науки. Серія 8.
10. Висоцький Д. В. (2013). *Синтаксична сфера прислівника в українській літературній мові* : Видавничий дім Дмитра Бураго.
11. Вихованець І. Р. Городенська К. Г. (2004). *Теоретична морфологія української мови*.
12. Вэнь Лянь, Ху Фу. (1955). *О выделении частей речи*.
13. Гао Минкай. (1957). *Грамматические категории*.
14. Горелов, В. И. (1989). *Теоретическая грамматика китайского языка*. Просвещение.
15. Горпинич В. О. (2004). *Морфологія української мови*. Академія.

16. Грачова А. В. (2015). *Статус прислівника в системі частин мови: основні підходи до аналізу (на матеріалі української і італійської мов)*. Гуманітарні науки. Серія Б.
17. Грачова А. В. (2017). *Типологічні виміри класифікаційних ознак прислівника у різносистемних мовах (на матеріалі української, англійської та італійської мов)*. *Studia Philologica*. № 2.
18. Гринберг Дж., Осгуд Ч., Дженкинс Дж. (1970). *Меморандум о языковых универсалиях*. Новое в лингвистике. Вып. 5.
19. Грищенко А. П. (2002). *Сучасна українська літературна мова*. Вища школа № 3.
20. Гумбольдт, ф. В. (2000). *Избранные труды по языкознанию*. Прогресс.
21. Данеш Фр., Вахек Й. (1967). *Пражские исследования в области структурной грамматики на современном этапе*. Прогресс.
22. Драгунов, А. А. (1952). *Исследования по грамматике современного китайского языка*.
23. Єрмоленко С. Я. (1981). *Семантичний аспект дослідження синтаксису і проблеми стилістики*. Мовознавство. № 1.
24. Загорійчук А. Орловська О. В. *Методи лінгвістичних досліджень*
25. Иванов А. И., Поливанов Е. Д. (2003). *Грамматика современного китайского языка*.
26. Колодко С. А. (2008). *Прислівник у китайській мові: структура, семантика, функції*.
27. Колодко С. А. (2013). *Проблема класифікації прислівників китайської мови*. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. Вип. 23.
28. Колодко С. А. (2012). *Функціональні особливості обставинних прислівників китайської мови*. Мова і культура. Вип. 15.
29. Колодко С. А. (2013). *Функціональні особливості прислівників ступеня у китайській мові*. Філологічні науки.

30. Коротков Н.Н. (1946). *Проблема частей речи и генезис наречий с суффиксом -жань- в китайском языке*. Труды МИВ, Вып. 3.
31. Кочерган М. П. (2010). *Загальне мовознавство*. Академія.
32. Кравченко В.Л. (2021). *Функціональний підхід у дослідженні граматичних категорій*. Університет: Україна.
33. Курдюмов В. А. (1999). *Идея и форма: основы предикативной концепции языка*.
34. Курдюмов В. А. (2005). *Курс китайского языка. Теоретическая грамматика*.
35. Леонова М. В. (1983). *Сучасна українська літературна мова : морфологія*
36. Литвинцев О.С. (2018). *Практическая грамматика китайского языка*.
37. Люй Шусян. (1961). *Очерк грамматики китайского языка*. (Т. 1).
38. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. (2003). *Стилістика української мови*.
39. Онуфрієнко Г.С. (2009). *Науковий стиль української мови*.
40. Пешковский А. М. (2001). *Русский синтаксис в научном освещении*. Языки славянской культуры.
41. Потеня, А. А. (1968). *Из записок по русской грамматике*. (Т. 3).
42. Реформатский, А. А. (2003). *Введение в языковедение : учебник для вузов*. Аспект Пресс.
43. Рифтин А. П. (1940). *Об образовании наречий*. Ученые записки Вып. 6.
44. Рождественская Е.И. (1961). *Некоторые проблемы наречия в китайском языке*.
45. Рудаков А. В. (1905). *Практическое руководство к изучению мандаринского наречия по системе Т.Ф. Вэда*. Ч. 1–2.
46. Сепир, Э. (1934). *Язык. Введение в изучение речи*.

47. Солнцев В.М., Солнцева Н.В. (1979). *Теоретическая грамматика современного китайского языка. Проблемы морфологии.*
48. Сунь Юй. (1953). *Женщина-делегатка.* Изд. Женьминь. № 9.
49. Филипенко М. В. (2003). *Семантика наречий и адвербиальных выражений.* Азбуковник.
50. Чапля, І. К. (1960). *Прислівники в українській мові.*
51. Чжан Юехун. (2019). *Семантика и сферы действия китайских наречий.* Грамота.
52. Чжао Юньпин. (2003). *Сопоставительная грамматика русского и китайского языков.*
53. Чжу Дэси. (1982). *«Лекции по грамматике».*
54. Шахаева А. А. (2016). *Практическая грамматика современного китайского языка.* Ч. 1.
55. Яхонтов, С. Е. (1965). *Древнекитайский язык.*
56. Chapman R. L. (1973). *Adverb.* The encyclopedia Americana. Vol. 1.
57. Corver N. (2000). *Introduction : on adverbs and adverbial modification.* Italian journal of linguistics. Vol. 12.
58. Elsworth, S., Powell, D., & Walker, E. (2000). *Grammar practice for upper intermediate students: With key.* Pearson Longman.
59. Langacker, R. W. (1987). *Foundations of cognitive grammar.* Stanford University Press.
60. Liu Xiaofan. (2008). *Grammaticalization of degree adverb “ting”.* Modern Chinese (Language studies).
61. Lyons, J. (1968). *Introduction to theoretical linguistics.*
62. Nuhiu M. (2014). *Morphological contrastive analysis of adverbs in English and Albanian language.* European journal of research on education. Vol. 2.
63. Ramat, P. & Ricca, D. (1994). *Prototypical Adverbs: On the Scalarity /Radiality of the Notion ADVERB.* Rivista di linguistica. Vol. 6.
64. Yang Rong-xiang. (2005). *The study on adverbs in contemporary Mandarin.*

65. 老舍。(1955)。骆驼祥子。人民文学出版社
66. 吕叔湘。(1955)。汉语语法论文集。科学出版社
67. 毛帅梅, 罗晓语。(2014)。现代汉语副词性语素论析. 湖南科技大学学报. 第 17 卷 第 3 期
68. 张谊生。(2001)。现代汉语副词研究。学林出版社

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО ХАРАКТЕРУ

- 1) Словник української мови: Інститут мовознавства. Т. 1. (1970—1980). За ред. Білодіда І. К. Наукова думка.
- 2) 现代汉语词典。(2016) 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编 (第 7 版)

PE3IOME

汉语形态学的系统与包括欧洲在内的其他语言的有很大的不同。对汉语形态学来说，就对副词范畴的兴趣特别大，因为它对语言功能起着重要的作用，并在很多方面都是一个特殊的指标。

我们科学著作的目标是研究汉语副词范畴，特别是研究它在汉语科学语体中的功能和语义特征。

基于此目标，我们面临以下任务：

- 1) 考虑汉语副词的类别；
- 2) 获得一般语言学中副词研究的概念；
- 3) 确定汉语副是什么词及其在汉语系统中的地位；
- 4) 发展汉语副词的分类；
- 5) 辨出汉语科学语体篇章中副词的功能特点。

我们研究的材料是以下科学语体的文本：1) 《5G 助力智能电网应用白皮书》，2) 《吸气式高超声速飞机的一种新概念构型》文章，3) 《现代汉语副词性语素论析》。

根据本研究，副词是表达句子中的情况或动作的特征和另一个标志或情况的特征，并与其他独立的词性有密切的联系。汉语中的副词是语言的完整部分，因为它表达句子中的词汇和语法意义。

我们发展的副词分类包括八个项目：

- 1) 时间副词；
- 2) 地位副词；
- 3) 程度副词；
- 4) 行为方式副词；
- 5) 情态副词；
- 6) 确定和否定副词 4
- 7) 范围和总结副词

8) 频率和重负副词。

依靠我们选择的材料，我们确定了现代汉语副词的以下功能特征：

- 1) 一些副词，特别是程度副词，主要起修辞的作用，也就是说，它们加强句子中有些特征，并增加话语的表现力；
- 2) 时间副词进行语法功能，即作为向量表示句子中的时间范围（表示过去时、现在时或将来时）；
- 3) 情态副词是阐明人家思维和言语之间的无形联系一个突出的例子，即是其之间的直接导体、交流的工具；
- 4) 科学语体的特点是广泛使用通过其他词性加“地”、“超”等词缀形成的副词，这些词缀有能力赋予形容词甚至词组副词功能；
- 5) 科学语体的副词进行在句子中表达对立的功能（比如“反之”、“却”）；
- 6) 有些副词具有汉语补语句子成分的特点，作为补充成分形成完整句子；
- 7) 科学语体的特点是使用副词的短尾形式（比如“已”、“正”）；
- 8) 有些副词不一定通过词汇形式来翻译成乌克兰语，而通过包括动词形式变化的语法方式进行翻译；
- 9) 情态副词的使用是科普文文体中的普遍现象，因为科学语体的目标在于依靠事实和论据让读者相信作者理论和观点的正确性；
- 10) 一个副词可以代表副词分类内的不同类别（例如，“就”在一种情况下会属于时间副词，而在另一种情况下属于情态副词）；
- 11) 从句法上看，副词不会在句子中自由移动，而是位于所指词（动词或形容词）之前；
- 12) 在句子的所有成员中，副词与谓语的联​​系最密切。